

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puccinjeva 8 —
Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lit 24 — Einzelverkaufspreis
· Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Führerjev glavni stan, 4. sept. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Severnozapadno od Arrasa so se odmaknile naše čete pred silnimi sovražnikovimi napadi nekaj kilometrov proti severu. Nadaljnji napadi Angležev in Kanadčanov so se zrušili severno od Arrasa pred našimi zapornimi postojankami. Na področju severno od Monsa so v teku silni boji s sovražnikovimi oklopniškimi silami. Naše čete so odbile številne sovražnikove napade ob zapadnih obronkih Ardenov ter ob Maasi južnovzhodno od Sedana.

Branilci Bresta so tudi včeraj zopet razbili vse ameriške napade, ki so bili podprti z najmočnejšimi topniškimi ognjem, oklopniki in letalskimi silami. Sovražnik je utrpel posebno zaradi osredotočenega obrambnega ognja našega mornariškega protiletalskega topništva in obalnih baterij vojske, velike krvave izgube. Krajevni vdori v predtrdnjavo območje so bili zajezeni v protinapadu po trdem boju.

V zapadnem in srednjem odseku italijanskega bojišča so se odmaknile naše divizije od Arna. Sovražnikovi izvidniški oddelki, ki so pritiskali za nami, so bili krvavo odbiti. V jadranskem obalnem odseku je sovražnik tudi včeraj napadel z novimi silami in največjo uporabo gradiva. Naše čete so v izgub polnih bojih preprečile sovražnikove probojne poizkuse.

Na južnih in vzhodnih Karpatih so se izjavili sovjetski napadi. Na predmostju ob Visli zapadno od Baranova so se včeraj zopet bili silni boji. Severnovzhodno od Varšave so bili brezuspešni šibkejši boljševiški napadi. Med Bugom in Narevom so sovjetske čete ponovno napadle z uporabo močnih pehotnih in oklopniških sil ter močnih oddelkov bojnih letal. V težkih bojih so bili s protinapadi prestrašeni sovražnikovi probojni poizkusi ter uničeni 35 oklopnikov.

V Litvi in Estoniki se je zrušilo več krajevnih boljševiških napadov.

Bojni letalci so uničili na nekem rumunskem letališču na zemlji ponovno 15 letal ter poškodovali več nadaljnjih. Razrušeni sta bili dve letalski lopi in eno skladišče pogonskega goriva.

Sovražnikovi bombniki so izvedli včeraj v varstvu oblakov teroristične napade na Mannheim in Ludwigshafen. Sovražnikovi lovski letalci so prodrli do zapadne in južnozapadne Nemčije ter večkrat preleteli švicarski zračni prostor.

Finska pod sovražnim pritiskom

V nedeljo zvečer je objavil nemški radio, da je Finska klonila pod pritiskom Anglije in Amerike ter prekinila diplomatske stike z Nemčijo. Spet enkrat sta morali Anglija in Amerika izvajati diplomatski pritisk na zapoved Moskve. Kajti tista, ki se bo s finskim umikom z bojišča edina okoristila je Sovjetija. Kakšni so pogoji finskega premirja, še ni znano. Da je Moskva zahtevala zase razna finska oporišča, je gotovo. Nemčije, ki bolj in bolj uvrščuje svojo ožjo obrambo, pa to ne more zadeti v živo.

Sprememba bolgarske vlade

Vlada predsednika Bagrjanova, ki si je bila postavila nalogo, da privede Bolgarijo zopet nazaj v nevtralnost, je zaradi izjalovljenja svojih naporov odstopila. Nadomestila jo je vlada pod predstvom Muravjeva. Nova vlada predstavlja močan odklon na levo in ni mogla doslej postaviti nikakega novega programa, ki bi zagotovil Bolgariji nevtralnost, samostojnost in neodvisnost. V bolgarskem narodu, predvsem pa v armadi je zavladala zaradi takega razvoja največja osuplost.

Silni boji v Franciji

Francija je zadnje čase prizorišče izredno hudih bojov. Glavno težišče je vzhodno od Pariza. Pod pritiskom velike premoči v moštvu in orožju, zlasti v številu tankov in letal, so se

Borovnica obtožuje

Kratko poročilo, ki smo ga pretekli teden objavili o sovražnem letalskem napadu na Borovnico, pač ni moglo podati vse groze, ki jo je moral ob treh napadih prestopiti ta naš lepi kraj. Šele podrobna poročila očividcev nam opisujejo žalost in trpljenje borovniških družin v taki meri, da se mora skriti še tako trdo srce. A kakor vsaka nesreča, je tudi borovniška tragedija za nas Slovence bridko poučna.

Bilo je v soboto, 26. avgusta, ob pol 10. dopoldne, ko so priletela nad Borovnico anglo-ameriška letala in so skoraj četrt ure krožila nad vasjo. Ljudje, ki so bili pridno na delu, so jih gledali in ugrabili, kam bodo odbrzela. Bila so razdeljena v skupine po sedmero letal, med katerimi je bilo vodilno letalo temnejše barve, druga letala pa so se srebrno svetilkala v soncu. Nekaj minut pred deseto uro so letala nekaj odvrkla. Ali so listki? Vse prehitro so padali na vas in piskalo je po zraku. Ljudje brž v skrivališča. Že je začelo pokati. Detonacija je sledila detonaciji, že se je nad vasjo vil dušek dim. Šele ko se je dim dvignil, so letala spet izginila in so si ljudje upali na dan. Našli so strašno razdejano. Povsod so ležali mrliči in ranjenci, teh so v ljubljansko bolnišnico morali prepeljati okrog trideset. Hiše porušene, mnogo poslopja v ognju. Že je iz Ljubljane prišel predsednik Rupnik, ki si je ogledal strašno prizorišče in sočutno tolažil prizadete. Obljubil je vso potrebno pomoč. Ljudje so bili po tem napadu močno prestrašeni in so storili vse, da se zavarujejo pred nadaljnjimi napadi. In sovražnik je doletel še dvakrat. Nove žrtve, novo razdejano...

Napadi na Borovnico so dopovedali domačinom in vsem Slovincem: nikar ne pričakujte kakšne prizanesljivosti od strani anglo-ameriških zračnih gusarjev! Anglo-ameriška letala so v nepreglednih trumah v nešteti dneh in nočeh v teku zadnjih let napravila že toliko škodo po vsej Evropi in pobila toliko nedolžnih ljudi, da jim je napad na naše kraje prav toliko mar, kakor če človek pohodi mravljino. Kjerkoli se jim vsaj približno zdi, da vidijo kak vojaški cilj, že prileti v trumah in odmetava bombe. Cilja po navadi ne zadenejo, a saj to tudi ni glavno. Poglavito je, da ustrežejo divji napadatelji želji in da begajo in pokončujejo ljudstvo in njegovo skromno imovino. Odmetavajo polnilna peresa, po katerih zlasti radi segajo otroci. In iz višine streljajo s strojnimi ali na ljudi, kjer jih opazijo. Posledice so grozne. Razmesarjeni in pohabljeni otroci se zvijajo v krčih, ako so se v svoji nedolžni radovednosti polastili polnilnih peres ali

igračk. In ljudje, ki se na poljih trudijo za svoj vsakdanji kruh, jedijo prestreljeni, kakor da so vojaki na fronti, ne pa nedolžni služabniki svoje rodne zemlje.

Prvega septembra je minilo pet let, odkar se je začela sedanja vojna. Nemčija je takrat nastopila proti Poljski, ki ni hotela ustreči njenim upravičenim zahtevam po ureditvi mejnih in narodnostnih vprašanj. V pčilih treh tednih je bil vojni pohod proti Poljski končan, nakar je Führer ponudil zapadnim silam dokončno premirje. Toda velesile, ki jim je bila Poljska odskočna deska za novo svetovno vojno, so ponudbo za sklenitev miru odklonile in tako teče vojna že šesto leto svoji končni odločitvi naproti. Mnogo je že bilo trpljenja in žrtve, a največ ga je prizadela letalska vojna. Ob pričetku vojne je bil dal Führer svojim letalcem povelje, naj se omejujejo na vojaške cilje. Ponovno je pozival vojaške se države, naj ne napadajo neutrjenih mest in civilnega prebivalstva. Pozivi so bili zaman. Amerika je postala pravecni arzenal letal za dolgo poletje, s katerimi sovražni letalci najradje nejsih narodnosti in barv razsijplejo nad Evropo pogubo, rušijo dragocene kulturne pridobitve, ki bi morale biti last vsega sveta, in hočejo izbrisati evropsko prebivalstvo.

Kdor se ni doživel groze ob trekanju bomb, ne more prav presoditi, kakšna je letalska vojna, še posebno v tistem nečloveškem načinu in obsegu, v katerem jo izvajajo sovražni letalci. Iz takega razloga tudi Slovenci doslej po večini nismo upoštevali predpisov protiletalske zaščite. Bili smo precej hladni za posledice nezastitane letalskega terorja v Evropi. Napad na Borovnico nas je predrnil in, upajmo, izpametoval. Velika je gmotna škoda, ki jo trpi Borovnica, toda ne da se primerjati z izgubo dragocenih življenj. Po večini so bili od bomb prizadeti siromašni ljudje, ki si bodo le stežka sami postavili novo domaćijo. Vsa slovenska javnost bo morala žrtvam letalskih napadov, kakor tudi vsem poškodovancem, ki jih je že in ki jih še bo prizadela sedanja vojna, priskočiti na pomoč. Ob globokem sočutju do naših žrtve, ki po nedolžnem padu pod bombami in strojnimi sovražnih napadalec, mora odjekniti naša volja, da vztrajamo v odporu zoper tiste, ki nam nanašajo toliko gorja. Usoda je bila še vedno pravična in je slej ali prej izplačala vsakega zločinca. Obtožujemo v imenu nedolžnih žrtve zločinsko početje nad slovenskim ljudstvom in njihovo domovino in obljubimo, da bomo storili vse za obnovo, ko nam sine zarja miru in nove sreče.

zalivom se je pa posrečilo ustaviti boljše isko poletno ofenzivo.

Nova madžarska vlada

Je bila sestavljena pretekli teden. Novi ministrski predsednik generalni polkovnik Lakatoš je takole označil program nove vlade: nadaljevanje vojne, da se zaščitijo madžarske meje, ohranitev notranjega miru in reda v vseh okoliščinah ter ohranitev in po možnosti povečanje sedanje proizvodnje.

Slovaška v borbi

Zaradi pritiska raznovrstnih tolovajev na Slovaško je ministrski predsednik dr. Tiso pozval nemške čete na pomoč. V govoru po radiu je dr. Tiso izjavil: »Prišlo je tako daleč, da so postali delavci, kmetje in duhovniki žrtve umorov in ropov. Zbrali so izmeček človeštva, da bi napravili v Slovaški nemir in zmelo ter pripravili tla boljševizmu. Ker lastne slovaške sile niso zadostovale, pomagajo nemške čete v boju proti tolovajskim skupinam.

nemške čete odmaknile v zadnjem času na nove položaje. Zmagoslavjenje sovražnikov je prezgodnje. Ni se jim posrečilo pokončiti glavne enice nemške vojske in ohranjena je bila tudi skrivnost nemškega tajnega orožja »V 1«. V Južni Franciji se nemške čete odmakajo po dolini Rodana in njihove zaščitnice zadajajo sovražnikom hude izgube. Na italijanski fronti so začeli Angleži in Američani novo veliko ofenzivo, prodor pa se jim doslej ni še nikjer posrečil.

Rumunsko kraljevo izdajstvo

Je seveda v veliki meri vplivalo na tamošnje vojno stanje. Sovjetska vojska je vdrla globoko v Rumunijo, ni pa mogla preprečiti, da se ne bi na karpatske prelaze odmaknili glavni sestavni deli tamošnje nemške vojske. Medtem so rumunski izdajalci morali že občutiti trdo pest tistih, katerim so se predali na milost in nemilost. Šele zdaj je Moskva pripravljena določiti pogoje premirja z Rumunijo. Izdani rumunski narod bo moral sprejeti, karkoli bodo zahtevali v Moskvi. — Med Karpati in Finskim

Boj proti komunističnim zločincem se nadaljuje

Ljubljanske služkinje so 27. avgusta 1944 zopet imele svoje protikomunistično predavanje v dvorani Delavske zbornice. Predaval je g. Tršan Vinčko o predmetu: »Komunizem in vera«, tajnik glavnega odbora DPA, g. Maks Jan pa je orisal sedanji položaj s posebnim ozirom na čveketanje ljubljanske OF-arije. »Boj proti komunističnim zločincem in vsem njihovim pomagačem se nadaljuje«, je rekel, »ker zlo ostane vedno zlo. Zato se bomo mi proti tem zločincem borili do njih uničenja, pa naj njihove roparske čete stoje kjer koli.« Služkinje so bile vesele odločnih besed. Tudi one se hočejo z vsem slovenskim ljudstvom boriti proti židovsko-komunističnim zločincem do konca.

DOMAČE NOVICE

* **Darujmo obleto in obutev!** Prezident general Rupnik je objavil naslednji oklic: »Ljubljanci! Blizu se zima z vsemi svojimi tiskami in tegobami. Kolikor moremo naprej videti, Socialna pomoč ne bo imela dovolj novega blaga, da bi mogla oskrbeti z najpotrebnejšim vse begunce in siromake. Zato odrejam, da se začne zbirati stara obleka in obutev. Obračam se na prebivalstvo, da se pozivu dobrosrčno prostovoljno odzove. Kdor ima čut do siromašnega bližnjega, bo klic razumel. Nabirka naj pokaže usmiljenje, ki prevaja naše meščanstvo, ko gre za omiljenje tude brez lastne krivde potrebnih. Socialna pomoč naj izvede potrebno organizacijo.« Glede na ta oklice se nameščenci in nameščenske Socialne pomoči od torka 5. t. m. dalje zglase s posebnim seznamom v vsaki hiši in zbirajo podatke o tem, kakšne oblačilne predmete bo vsaka družina oziroma zasebnik daroval Socialni pomoči za begunce in siromake. Darovalci naj te predmete pripravijo, da jih bodo naknadno na podlagi zbranih podatkov nameščenci Socialne pomoči pri darovalcih prevzeli in odpeljali v skladišče Socialne pomoči. Socialna pomoč pričakuje, da bo prebivalstvo razumelo plemeniti namen te nabirke in akcije in darovalo oblačilne predmete, katerih samo res nujno ne potrebuje, v korist onih, ki nimajo niti najpotrebnejše obleke in obutve.

* **Smrti je kosila.** Pretekli teden smo izgubili tri ugledne slovenske žene. V zavodu za novotvorbe je v četrtek zjutraj umrla gospa Danica Rančigajeva, hčerka pokojnega senatorja dr. Gustava Gregorina, soproga profesorja konservatorija in mati štirih komaj doraščajočih otrok. V petek zjutraj je umrla njena starejša tovarišica v trpljenju gospa Jerica Hubadova, vdova po pokojnem mojstru slovenskega petja, Mateju Hubadu. Bila je iz ugledne Dolenčeve družine v Skofji Loki. Nadalje je smrti ugrabila gospo Amalijo Kaklovo, ki je bila suplentka na II. ženski realni gimnaziji, vzorna učiteljica in dobra tovarišica. Pokojnim naj bo ohranjen časten spomin, žaljučim naše iskreno sožalje!

* **Kamniški notar Aton Zevnik** je bil prejšnjo nedeljo pokopan na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu. Po rodu je bil iz Čateža ob Savi (1877). Kot notar je služboval dolgo vrsto let v Višnji gori, leta 1930 pa je bil imenovan za notarja v Kamniku. Bil je velik ljubitelj prirode, značajan in pošten inteligent. Kdor ga je poznal, ga bo ohranil v prijaznem spominu.

* **Stedite z vodo!** Uporaba vode mora biti v Ljubljani zaradi velike potrebe in potrošnje omejena. Po novih določbah se voda v požarnih bazenih ne menjava. Zasebni kopalni bazeni se ne smejo napolnjevati z vodo iz mestnega vodovoda. V javnih kopališčih se za kopanje ne smejo uporabljati kadi, marveč samo prhe. Javne vodovodne izlivke je bilo treba takoj zapreti. Skropljenje cest je ukinjeno, škropljenje vrtov pa do skrajnosti omejeno. Industrijska podjetja, ki imajo lastne vodnjake, morajo uporabljati le to vodo. Vsemu ljubljanskemu občinstvu priporočamo, da čim bolj štedi z vodo.

* **Ob letalskih alarmih** ostajajo ljudje nemo, teno po stanovanjih in drugih lokalih in marsikdo še nimajo hišnega zaklonišča. Uprava ljubljanske policije zato ponovno opozarja, da so hišni starešine ali njih namestniki osebno odgovorni, da gredo vsi hišni stanovalci ob alarmu takoj v zaklonišče. Policisti bodo to nadzorovali. Hišni stanovalci se morajo pokoriti vsem navodilom hišnih starešin ali njihovih pomočnikov.

* **Suša je v avgustu hudo prizadela** naše vrtove, njive in tudi sadovnjake. Vse je že koprneče pričakovalo dežja. Marsikateri sadež je docela zakrnel in odnevedal. Mnogo obetajoča letina je torej po zadnji suši precej prizadeta. Samo zalivanje po vrtovih ni zadostovalo. V no-

Metalci min in njihove naloge

Ko so se prvič pojavili na bojišču metalci min in megle, jih je marsikdo kritično pogledal. »Konček pločevine, konček cevi, to je vse orožje,« tako je rekel neki Berlinčan in je imel v glavnem prav; kajti kdor vidi metalca megle z njegovimi raketnimi izstrelki, je spodbetka začuden nad preprostostjo te stvari.

Po zvočnih tednikih je Evropa spoznala metalce in vedno so zapustili močan vtis, če so se dvigali iz številnih cevi raketni izstrelki z ognjenimi repi in povzročali pri tem oglušujoče tuljenje. Na eni strani enostavnost tega orožja in uporabljivost tudi pri najslabših vremenskih in ozemeljskih razmerah in na drugi strani, kot močno protislavlje, izredna hitrost, s katero je možno v najkrajšem času zmetati na sovražnika z uničujočim učinkom izredno veliko množino razstreliva. Pri sestavi teh metalcev odpade mnogo pogojev, ki so potrebni za topove. Tako je njihovo izdelovanje mnogo lažje in jih lahko izvršujejo tudi delavnice, ki ne razpolagajo s posebnimi napravami. Za te metalce ni treba kompliciranih naprav, ker je treba doseči le višino in stransko smer izstrelkov. Kakšne možnosti se obstojajo v razvoju raketnih izstrelkov, je vidno že iz tega, če pomislimo le na izstrelke »V 1«. Medtem ko so imeli v prejšnji vojni le še zelo preproste naprave te vrste, je nemško vodstvo v spoznanju dalekosežnosti tega orožja zgradilo bojno sredstvo največje moči. Izkušnja kaže, da bodo na tem področju izvršena še nadaljnja močnejša orožja.

Kakšne so naloge tega novega orožja in kdaj uporabljajo to orožje? Pri tem je treba najprej ugotoviti, da metalce ni neke vrste top, marveč bolj nadomestilo topov za dosego močnejših učinkov. To je neke vrste težko orožje vojske: v napadu kakor oven pred pehoto, v obrambi pa lomilec valov pred malimi postojankami. Medtem

ko strelja topništvo v prvi vrsti na posamezne cilje ter obstreljuje sovražnikove postojanke in izgrajene bunkerje, obstreljujejo letalci v glavnem večje cilje, torej zbirališča nasprotnikov in sovražnika, ki napada v veliki množini. Ogenj teh metalcev predstavlja največjo obliko uničevalnega ognja. Ta ogenj je pomočnik pehote, zvesti tovariš hrabrih grenadirjev, ki podpira in jim lajša junaški težki boj.

Kjer se metalci pojavljajo, tam se nekaj zgodi, tam je »nekaj v zraku«. To nemško orožje si je že od pričetka svoje uporabe v vročih bojih na vzhodu zaslužilo časten naslov »štuka (strmoglaviec) na tleh«. V orkestru vsega orožja so primerjali metalce megle udarcem po bobnu. Kakor uporabljajo boben le na gotovih mestih, tako je treba metalce pripraviti za trenutne odločitve, celo tedaj, ako bi izgledalo vabljivo, da se jih že prej uporabi. Ob pravem času pa delujejo stalno uničujoče in dosežejo sijajne uspehe, ki so značilni za njihovo dosedanje pot. A ne le pri streljanju z razstrelivnimi granatami, temveč tudi pri uporabi zameglitvene municije mora sodelovati moštvo metalcev. Iz običajnih priprav izstreljujejo granate, ki razlijejo močan oblak megle, da zastre nasprotniku razgled in s tem ojači napad nemških pehotnih oddelkov ali pa njihove odmi-kalne pokrete.

Zahteve, ki se stavijo možem metalcih čet, so velike. Biti morajo fantje na mestu, dobro izšolani, ker jih uporabljajo za različne in težke naloge. Z menjavanjem krajev uporabe pa predstavlja služba pri metalcih za mlade častnike in podčastnike prav posebno možnost, da pokažejo svoje sposobnosti in vsak vojak teh čet bo nekoč s ponosom lahko dejal, da je tudi oni s službo pri tem važnem orožju sodeloval pri izvojevanju zmage.

Či od 1. na 2. september smo dobili malo dežja, ki pa je samo odstranil nadlogo prahu, a priroda še nadalje pričakuje izdatnejšega naliva. Otava se je pa letos izredno obnesla, marsikod je je več, kakor je bilo sena. V nedeljo proti poldnevju je silovito neurje močno oškodovalo Ljubljano in okolico. Ob nalivu je divjal vihar. Po planinah je zapadel sneg in tako smo naenkrat stopili v hladno jesen.

* **Motnje v ljubljanski mestni elektrarni**, ki je preveč obremenjena, so povzročile, da Ljubljana nekaj časa nima električnega toka za kuhinjo in za razsvetljavo, obstala je tudi cestna železnica. Prebivalstvo mora to voljno upoštevati, saj so nagla popravila v teku.

* **Zlato poroko** sta praznovala v bežigradski župniji France Blažič in njegova zvesta družica Marija. Zlati ženin se je rodil 1868 v St. Petru pri Novem mestu, nevesta pa 1871 v Kamniku. Rodilo se jima je 12 otrok, od katerih živijo še trije.

* **Skrajno zahrbtnen zločin komunistov** je bil izvršen v Stični na Dolenjskem. Pri Sv. Lovrencu v okolici so komunisti nagovorili dve deklici, stari 13 in 15 let, naj odnesejo v Stično neki zavojček. Za pot so jima dali 200 lir. V Stični je namesto odsotnega majorja Križa prevzel zavojček nadporočnik Bano. Tisti trenutek se je zavojček, v katerem je bil peklenjski stroj, razletel s strašno eksplozijo. Učinek je bil grozen. Hiša se je zrušila in peklenjski zločin je zahteval 8 smrtnih žrtev ter približno enako število ranjenih. Med mrtvimi sta nadporočnik Dragotin Bano in njegova hčerka Majdka, njena mati pa je bila hudo ranjena prepeljana v bolnišnico. Nadalje so padli višji domobranski narednik Metlikovič, narednik Lipovšek, deseterik Dolenc, še en domobranec ter dva ujeta komunistična prisilna mobiliziranca. Deklici, ki so ju komunisti zlorabili za zločin, sta oslepele. Podli zločin je vzbudil po vsem Dolenjskem kakor tudi v Ljubljani brezmejno ogorčenje.

* **Spoštuj tuje njive in vrtove!** Ta zapoved mora biti posebno v vojnem času od vseh upoštevana. Pravil zločin je, ako oškoduješ, kar je drugi s trudom pridelal. In vendar se opaža še vedno premalo pozornosti in spoštovanja do tuje imetje. Marsikateri sadež izgine, mnogokaj pa je tudi iz zlobe poškodovanega. Naj ne vplije, komur bo obdelovalec zaradi nedostojnega obnašanja navil uro.

* **V prekupčevanju s zlatino** se je potkusil 22letni France Merjasec, ki je že zgodaj zašel med vlomilce in tatove. Od drznega vlomilca Adlešiča je kupil mnogo zlatnine in razne konzerve. Vse skupaj je bilo vredno okoli 41.000 lir. Merjasec pa je to odkupil za 2400 lir. Kmalu so ga iztaknili in je bil izročen okrožnemu sodišču. — Pod ključ je moral tudi 36letni France Grčar, ki je prav tako nevaren ljubljanski pohajač. Po Ljubljani je prodajal kar cele

tone premoga, čeprav ni imel nobenega skladišča. Osleparil je mnogo ljudi, ki so se hoteli preskrbeti za zimo. Seveda bo prejel tudi on primerno plačilo.

* **O pasji pravdi** smo zadnjič kratko poročali. V skupni razpravi proti 37 obtožencem jih je bilo 27 sojenih, skupno na 20 let in 7 mesecev zaporne in na 88.080 lir denarne kazni. Glavna obtoženka zaradi pasjega mesa Martina Stembergerjeva je bila obsojena zaradi tatvine najmanj 40 psov in zaradi obrtne prevare, ker je meso zaklanih psov prodajala po Ljubljani za koštrunovo, na 7 let robije in 20 tisoč lir denarne kazni ali na 6 mesecev nadaljnega zapora. Terezija Smukova je dobila 7 mesecev strogega zapora ter 1000 lir denarne kazni, Marica Turkova pa 3 mesece zapora, pogojno za 3 leta.

* **Vsem ljubiteljem lepih knjig** sta se posebno prikupila dva romana. Prvi se imenuje »Divjina cvete« in je zbudil pozornost, čim se je pojavil na knjižnem trgu. Drugi, ki je prav posebno primeren za doraščajočo mladino, a ga enako radi čitajo tudi odrasli, se imenuje »Brzonožec in Puščica«. Knjigi dobitve v vseh naših večjih knjigarnah, lahko pa ju tudi naročite pri upravi »Domovine«, Narodna tiskarna v Ljubljani.

Odmevi

× **Hrvatski glasovi o položaju.** Propagandni šef Ivo Bogdanj v Zagrebu je imel po zagrebskem radiu govor o sedanjem položaju, v katerem je svaril pred »brezvestnimi ustvarjalci panike« in pred »hinavsko sovražnikovo propagando«. Nadaljevanje vojne ob strani Nemčije je označil ne le kot potrebo hrvatskih interesov, temveč tudi kot dejstvo, ki ima očitno zasnovane izglede v zmago. Omenil je bližnjo uporabo novega orožja in nezlomljive bojne volje nemških vojakov; to sta dva činitelja, ki bosta dala vojni kaj kmalu drugo silko. — Ustaški podpolkovnik in šef hrvatske vojaške propagande Josip Mamič pa je te dni pisal v listu »Nova Hrvatska«: »Mi ne tajimo, da se borimo za nov red v Evropi, ker se borimo s tem tudi za neodvisno hrvatsko državo. Prvi del tega boja, boj idej, se je končal v našo korist. Poglavnik nam bo pustil, da bomo tudi boj z orožjem, pa naj bo še tako krvav, zmagovito zaključili. Šli bomo nadalje po poti, ki smo si jo začrtali, ne glede na to, kako bo trnjeva, ker smo trdno prepričani, da se borimo za resnico.«

× **Iz Beograda poročajo:** V boju proti Titovim komunističnim tolpom so bili srbski prostovoljci prisiljeni, da izpraznijo pred preveliko premočjo svoje postojanke in bunkerje. Ko so po 24 urah s protisunkom ponovno osvojili izgubljeno ozemlje, so ugotovili, da so tolovaji poleg ostalih razdejanj v njihovih bivaljskih strgalih s sten pred vsem slike kralja Petra in jih poteptali. Namesto kraljevih slik so obesili Stalinove in Titove slike.

Od Dornberga do Ajdovščine

Pogled na Ajdovščino

Med Kucijem in Trsteljem se razprostira Dornberg. V splošnem prevladuje mnenje, da je dornberški okoliš s svojimi prijaznimi naselbinami, krasnimi vinogradi, pravi biser najlepši del Vipavske doline. Z vsakega grička, ki je ves v bohotni zeleni rasti, je lep razgled po Vipavski dolini in še naprej po obširni furlanski ravnini. Gori v Tabru (Taboru) so razvaline gradu dornberških gospodov. Vidijo se tudi razvaline svoječasne opatijske Na Gori.

Dornberg in okolica slovita po izbornem rujnem v'pavcu, ki ga pridelajo letno do 35.000 hl. V dornberškem okolišu so Batuje, potem Črniče, znane po svojih sejnih, kjer je bil l. 1473 zgrajen tabor, prijazno Selo in Vrtovin s krasno lego in košatim Vrtcem. Prvačina, dobre pol ure oddaljena od Dornberga, pokriva hrbet podolgovatega vipavskega griča. Okoli 1200 prebivalcev živi od trgovine, sadjarstva, vinogradništva in kmetijstva. Tukaj so prostrani nasadi breskev in namiznega grozdja, pa tudi pšenica in kornuza uspevata.

Zanimiva je tudi ljudska razlaga izvora imena Prvačina. Ker zori tukaj prva češnja, prvo grozdje, prva breskev in tudi prvi krompir, zato se imenuje ta vipavska naselbina Prvačina. Znana je pa tudi po tem, ker je šlo od tod 200 do 250 prvačinskih deklet služiti v Egipt kot gospodinjice, kuharice in tudi dojilje. Tam zaslužijo po 600, 800 in 1000 lir mesečno ter imajo priliko, da se naučijo raznih jezikov. Precej je hčera slavne Prvačine, ki govorijo po pet, šest tujih jezikov.

Sam pod Fajtljim hribom so znane in slavne Renče. Cesta iz Volčjedrage v Renče se vije ob košatih rasti brajd, murv, vrtov in njiv. Renče, ki imajo kot sedež občine okoli 4000 prebivalcev, so domovina rodu spretnih in marljivih zidarjev. Krompir solkanski m'zarji, nabrežinski kamenarji, kropski žebjarji in m'nski čevljarji, tako so tudi zidarji iz Renč pomagali širiti dobro ime svojega rodnega kraja. Svoječas so hodili na delo celo v Švico.

Poseben stavbni okras Renč je prostorna okusno zidana graščina. Po svetovni vojni je ostala samo klet, stara približno 400 let. Pa je pokojnega nadučitelja Križmana zamikalo, da je graščino nanovo in vzorno sezidal in uredil. Ljudstvo okoli Renč je zelo pridno; nekaj dohodkov ima tudi od mleka, ki ga vozijo vsak dan v Gorico.

Po Dornbergu in Prvačini me je zamikala tudi vipavska prestolnica Ajdovščina, ki je vipavsko trgovsko in sejensko središče. Zrasla je tam, kjer je bila nekoč rimska naselbina »Castra«. Srednjeveški zapuščenosti je sledilo gospodstvo svetokrižskih gospodov Edlacherjev in Edl'ngov, dokler ni prešla njihova posest l. 1855 v roke rodbine Bollafio. Novejša doba je prinesla Ajdovščini lep razmah in veljavo. Razvoj trgovine in obrti ter preselitev raznih uradov iz Sv. Križa sta omogočila nadaljnjo rast Ajdovščine. Ajdovska občina šteje danes okoli 6000 prebivalcev.

Prav romantičen je izprehod k slapu in izvirku Hubija, ki izvira izpod pečin Angelske gore. Vodovje bruha iz številnih odprt in lukenj. Že v davnini je bil slap, ki prihaja iz »Velike luknje« in ki ga občudujejo tujci, ki prihajajo sem v mirnih časih od vseh strani. Struga očarljivega Hubija spominja na lepoto Vintgarja.

Dobre pol ure od tod se vzdiguje na podolgovatem griču sredi Vipavske doline nekdanja vipavska metropola Sv. Križ, kjer je dal zadnji gorški grof zgraditi Tabor. Leta 1532, je bil povzdignjen Sv. Križ v mesto, prebivalci pa so postali deležni meščanstva in so si sami volili sodnika. Leta 1605, so zagospodovali Sv. Križu grofje Attems. Leta 1864, pa je čudovita burja odnesla grajsko streho in pospešila razpad znamenitega gradu, ki je danes v razvalinah. Sv. Križ je rojstni kraj slovečega kapucinskega pridigarja Janeza Svetokrižkega in zgodovinarja grofa Kalina.

Ves očaran nad prirodnimi lepotami plodne in rajskomile Vipavske doline sem jo mahnil iz Ajdovščine v Vipavo. — Popotnik.

Kri — zdravilo za dušo in starost

Zamisel krvne transfuzije je dosti starejša kakot si običajno mislimo. Zasedujemo jo lahko do pradednih časov človeškega rodu. Naš vek je to zamisel, kakor toliko drugih stvari, samo slekel vseh bajnih primesti in jo spremenil v znanost. Pri tem je moral potrditi marsikaj, kar so ljudje v pradednih časih samo slutili.

Že staroegiptski duhovni so s krvjo baje pomlajevali starce.

V starem veku so govorili o načinu, kako je bajeslovna Medeja, tragična čarovnica, na precej nasilen način pomladila očeta junaka Jazona, vodje Argonavtov. Rimski pesnik Ovid pripoveduje v neki svoji pesmi: »Z mečem je Medeja odprla starcu grlo, da se je ostarela kri iztekla, potem mu je vrila mešanico in čim je kri iztekla v Jazonovo grlo, so mu brada in lasje zavaloveli v temnih kodrih.« Homer pa pripoveduje, kako je Odisej v podzemlju daljal senceam krvi piti in da sta se jim od tega vračala govorica in spomin.

Večina starih ljudstev je menila, da ima duša svoj sedež v krvi.

Nešteti običaji in vraže izvirajo iz tega mišljenja, ki ga tisočletja niso mogla izkoreniniti in ki ga je sodobna znanost v nekem prenesenem pomenu celo potrdila. Zato je umljivo, da so s krvnimi prenosom do naših časov ljudje stremeli bolj za tem, da ozdravijo in spremenijo nekemu človeku duševnost, kakor da bi zdravili njegove telesne nadloge.

Prvič nam znanstveno delo omenja krvno transfuzijo v 16. stoletju, in sicer je to delo napisal Italijan Jeronim Kardan (Cardanus), ki je živel v letih 1501 do 1576. Učinek te operacije označuje kot »mutatio morum«, to je: spremembo naved, značaja. Na ta način je hotel Kardan spremenjati hudobne dečke v dobre, kri iz dobrih

otrok naj bi se prenašala v žile hudobnih.

Od Kardanovega časa dalje je besnela v krogu učenjakov neprestana borba o učinkovitosti in neučinkovitosti krvnega prenosa.

Leta 1628 je William Harvey odkril krvni obtok in s tem je stopila krvna transfuzija v svoj prvi znanstveni stadij. Prvi dejanski poskus vbrizgavanja tekočin v žile, torej tega, kar imenujemo danes »intravenozno vbrizgavanje« in kar je postalo zelo pogosta oblika za podajanje zdravil, je napravil leta 1642 v Nemčiji neki konjeniški stotnik. Georg von Warendorf iz Gornje Lužice je vbrizgaval svojim lovskim psom za zabavo v žile španskega vina in žganja. Prvo stvarno pobudo za vbrizgavanje krvi pa je dal angleški duhovnik Potter. Ni golo naključje, da je bil to teolog, kajti šlo je še vedno za vplivanje na pacientovo duševnost. Prvo resnično krvno transfuzijo na živalih je izvedel londonski anatom Richard Laver v februarju 1666. Preizkusil jo je na majhnem psu, ki ga je pustil skoraj popolnoma izkrvaveti in ga je potem oživil s krvjo velike doge.

Za tedanje čase ogromni pogum za transfuzijo na človeku je pokazal francoski profesor filozofije, matematike in medicine Jean Denis.

Dne 15. junija 1667 je pretečil kri jagnjeta v krvni obtok 15letnega dečka, ki je bil zelo bolan. Dečku se je stanje na presenetljiv način popravilo. Seveda se je ta operacija izvršila še vsa pod vplivom prastarih naziranj o nalogah in naravi krvi. Denis sam pripoveduje, da si je izbral živalsko kri, »ker si živali ne nakopavajo boleznih z razvratnimi strastmi ter z nezmernostjo v jedi in pljačci. Potem pa je prišlo do dramatičnega obrata v zgodovini krvne transfuzije, ki

je za poldrugo stoletje odločil njeno usodo. Neki 34letni komornik Anton Mauroy je od nesrečne ljubezni znorel. Da bi ga ozdravil, mu je Denis vbrizgnil teletove krvi. Ki naj bi s svojo blagostjo in svežostjo bolnika pomirila, kakor je izjavil Denis. Operacijo je ponovil še enkrat in Mauroy se je duševno stanje baje v resnici izboljšalo. Toda po dveh mesecih je komornik znova zblaznel. Njegova žena je hotela pripraviti Denisu do tretje transfuzije, kar pa je ta odklonil, kajti bolnikovo stanje je bilo slabo. Naslednjo noč je Mauroy umrl in vsi znaki so kazali, da ga je zastarala njegova žena. Pregled in preiskavo trupla je vsekako prepovedala.

Čim pa so Denisovi nasprotniki zvedeli za komornikovo smrt, so otvorili srdito kampanjo proti njemu in krvni transfuziji sploh. Prišlo je do sodnih obravnav. Denisu so sicer rehabilitirali, obenem pa so mu določili, da sme izvrševati nove transfuzije le z dovoljenjem pariške medicinske fakultete. Toda v fakulteti so sedeli sami njegovi sovražniki.

Tako je postala transfuzija na Francoskem in s tem tudi na Angleškem za dolgo časa nemogoča.

V Nemčiji so jo sicer tu in tam poskušali, toda večinoma je šlo samo za »zdravljenje duše« in značajev. Tako je izrekel telesni zdravnik bramborskega zbornega kneza, Sigismund Elsholz, misel, da bi bilo s ponovno medsebojno krvno transfuzijo mogoče pomiriti nesložne sorodnike in zakonce. Ta misel tiči v ostalem tudi v prastarem običaju krvnega pobratimstva.

Ko so Denisu onemogočili nadaljnje poskuse, stvarna metoda transfuzija dolgo ni mogla naprej. Šele v 19. stoletju jo je rešil francoski zdravnik Bichat pozabe, a l. 1825 je James Blundel v Londonu kot prvi poskušal transfuzijo krvi iz človeka v človeka. Dotlej so se poskusi vršili samo med živalmi in človekom. Po Blundellovih poskusih pa je stvar spet za dalj časa zaspala, kajti uspehi niso bili posebej razveseljivi — kar je tudi umljivo. Znanost ni vedela tedaj še ničesar o številnih skrivnostih človeške krvi, ni vedela za obstoj krvnih skupin med ljudmi in o drugih stvareh, ki odločajo o uspehu ali neuspehu. Šele ko smo odkrili te temeljne skrivnosti in lastnosti krvi, je postal prenos krvi metoda, brez katere si moderne medicine ne moremo niti več m'isliti. Treba pa je bilo tisočletij krivih naziranj, neuspehov in iskanja, preden je postala to, kar je.

September na našem vrtu

Na zelenjadnem vrtu sejemo še špinačo, redkvice, črni koren, motovilce in zimsko solato, slednje v jareke, ki teko od vzhoda proti zahodu, da senčijo pozimi mlade rastline in jih s tem varujejo pozebe. Proti koncu meseca sadimo šalote in zimski česen. Nabiramo seme kumar, buč in paradiznikov. Najlepše plodove položimo na zračen kraj, da popolnoma dozore. Osplijemo por, da dobimo debela in bela stebelca.

Pripravimo zabožke in lončke, v katere bomo sadili peteršilj, zeleno, por in drobnjak za zimsko uporabo. V izpraznjeno toplo gredo posadimo v suhem vremenu zimsko endivijo.

Špargljevo muho uničimo, če požanjemo špargljevine in jo sežgemo. Izkopani krompir sušimo v zračnem prostoru, nakar ga pobereemo in spravimo v suho in zračno klet. Dobro je, če ga pri vlaganju trosimo z apnenim prahom ali lesnim pepelom.

V sadovnjaku zori jesensko sadje. Obiramo ga z rokami in obirači ter pazimo, da ne poškodujemo rodnelesa. Slabše sadje sušimo ali ga predelamo v razne shranke. Odbrano spravimo za jesensko uporabo. Zimsko sadje naj ostane še na drevju; čim dalje, tem bolje. Prav pridno pobiramo črvice in nagnito sadje in ravnamo z njim, kakor smo že prej povedali.

Medtem pripravimo sadne shrambe. Pobiramo jih in žveplamo, polne in lese umijemo, jih prezračimo in posušimo na soncu. Dobro osušene znesemo zopet v shrambo. Naročimo sadno drevje za jesensko, pa tudi spomladansko saditev. Kdor prej naroči, prej ali boljše dobi. Pripravimo kole, kompost in žilne koške za jesensko sajenje. Preskrbimo si lepljive pasove, s katerimi bomo opasali debela konec meseca, da bomo gotovo prestregli samice zimskega pedica, ko bodo lezele po debelih v vrhove odlagati zalego.

Kompostni kup vidno raste. Ob priliki ga prekopljemo in mu primešamo gnoj, kurjevece, zajčjih odpadkov, gnojnice in pepela in cestnega prahu.

Na robate in posebne gredice sadimo še marjetice, mačke in druge dvoletne cvetice. Na posebne gredice na tratah in okrog lepotičnih grmov, sadimo čebulice zvončkov, narcis, tulipanov, žefrana in drugih. Naročimo jih pravočasno. Če je mraz poparil dalije in kane, jih porežemo. V lepem vremenu jih izkopljemo in prenesemo v zračen, suh prostor, da se posuše, preden jih uzimimo. Ako nastopijo hladnejši dnevi, znosimo

lončince na okna in balkone. Zalivamo jih poredko. Da bomo imeli pozni cvetje, posadimo čebulnice hijacintov v lončke in jih zagrebemo v prst v topli gredi ali kleti.

Misli ob košarici sadja

Pred nami je košarica sadja. Ni velik naš vrt, toda letos nam je tistih par drevesc kar imenitno obrodilo. To se pravi: sadežev je dovolj, toda mnogi so črvi. Zakaj to? Zakaj nimamo vsako leto dovolj samega zdravega sadja? Ali smo o vzrokih že razmišljali? Ali storimo vse, kar je treba za pravilno nego sadnega drevja? Čujmo besedo starega izkušenega sadjarja!

Imam precejšen izbor namiznih hrušk. Drevje je malone leto za letom bujno cvetelo, toda rodilo ni tako kakor bi lahko, celo tedaj ne, če je bila letina splošno ugodna. Navadno je bil sad prav nevshečno skvarjen, neznaten, grintav, razpokan in črviv. Odpadlo ga je že več ko polovica, preden je bilo zrelo. Ob tej nadlogi so imeli hasek posebno moji ščetinarji. Teh odpadkov in drugače neuporabnega sadja se je nabralo toliko, da smo jih kaj lahko prerediti čez poletje in jesen. Zdravih, neskvarenih in lepih hrušk sem dobival razmeroma malo. Seveda me je to močno dražilo, saj hrušk vendar nisem sadil za svoje prašičke.

Škropiti! sem si večkrat veleval sam, škropiti! so mi svetovali sadjarstva večji prijatelji. Ampak stari ljudje smo pač le precej nezaupljivi in vrhu tega sem še tako »uštiman«, da marsičesa ne verjamem, preden ne vidim uspeha na lastne oči. Dolgo se nisem mogel odločiti za škropljenje. Ali ker se je nadloga vsako leto ponavljala, sem se slednjič vendarle vzdramil in začel, pa žalibog le počasi in previdno.

Pred leti sem torej prvič škropil, in sicer z galico. Zoper škrlup. Bržčas sem zagrešil napako pri sestavi škropiva — posebno ananas drevesom se je listje osmudilo, da je odpadlo in nisem dobil niti enega sadu. K sreči sem le za poskušnjo škropil, in sicer samo nekaj dreves. Kljub tej slabi izkušnji pa sem drugo leto zopet škropil, in sicer z arborinom, to pot pa že kar polovico svojih dreves. Ampak tisto leto je moralo biti za sadne škodljivce posebno neugodno. Niso se pojavili v toliki meri kakor navadno, drevje je bilo zdravo, sad obilen in lep tudi tam, kjer nisem škropil, torej v resnici nisem vedel, pri čem da sem.

Medtem pa je pri nas počil glas o veleučinkovitosti, novo iznajdenem škropivu »garkone«, ki bi bilo boljše uničevalno sredstvo zoper neštete armade drevesnih škodljivcev nego katero koli škropivo. »Bes te plentaji!« sem si mislil, »to pa bo nekaj, vrhu tega še izum domačega človeka!« Vestno sem oškropil polovico svojih dreves z garkonom, drugo polovico pa z arborinom. No, uspeh ni bil slab! Sadje je bilo zares

lepše, precej manj krastavo, manj brazgotinasto in se tudi ni toliko trebilo, toda med učinkom arborina in garkona pa nisem zaznal razlike. Drugo leto sem preizkusil nosprasen z enakim ugodnim uspehom. Moji dvomi o učinkovitosti drevesnih škropiv so se torej polagoma omajali.

Potem sem sklenil — že tudi zaradi češpljevega kaparja, ki ga že imamo pri nas, — ča oškropim vse, in to temeljito. Nabavl sem si pravočasno sredstva za trikratno škropljenje, izvrstno Holderjevo škropilnico pa ima na razpolago podružnica. Prvičkrat sem škropil februarja z arborinom, drugičkrat takoj po cvetju z nosprasnom in tretjičkrat par tednov pozneje z galico. In uspeh?!

V vsej okolici ni bilo sadja, razen nekaj zgodnjih hrušk; jabolč in poznih hrušk pa nič. In v mojem sadovnjaku! Spomlad je drevje cvetelo kakor že dolgo ne. »Smode« na jabolčnem cvetju (cvetožer) se je pojavil le malo, listje je ostalo zdravo, nastavek je bil obilen. Mislim sem, da bo zaradi bogatega nastavka tudi obilo trebežov, odpadlega sadja. Zato sem kupil več prašičkov, češ, kako jih bomo s trebežem lahko prerediti! Toda urezal sem se! Malone vse, kar je obstalo po cvetju, je ostalo tudi jeseni, trebeža ni bilo skoraj nič in mojim pujskom bi bila huda predla, da jim nisem pomladil skrbel za deteljo in korenstvo. Drevje, posebno hruške, je bilo obloženo naravnost čudovito, sadje neškodovano, krasno oblikovano, prelepo in zdravo, kakršnega še nisem pridelal nikoli v vseh dolgih letih svojega sadjarstva. Obiskovalci se niso mogli dovolj naučiti tolikemu blagoslovu in so presenečeni povpraševali, kaj sem neki naredil, da je ravno moje drevje obrodilo tako bogato. Nič drugega, sem naglašal tolikokrat, kakor da na vsaka tri leta izdatno gnojim; to pot pa sem prvičkrat in izdatno škropil in prav temu dejstvu še posebno pripisujem ugodni uspeh. Škropil bom torej vedno, zakaj prepričan sem se, da le pridno in zvesto škropljenje zagotovi na jesen obilen, lep in zdrav pridelek.

Sadjarji! Nikakor ne smemo omalovaževati škropljenja, najmanj pa še, če si hočemo ohraniti češplje! Stroški so le majhni in se na jesen obilo povrnejo! Natančna navodila, kako se pripravljajo škropivo in kako se škropi, se najdemo v sadjarskem glasilu pa tudi v Humečevi knjigi o sadnih škodljivcih, ki bi jo morala imeti vsaka slovenska hiša.

Sadje v človeški prehrani

Znanost je neizpodbitno dokazala, da je docela napačno presoati vrednost živil samo po tem, koliko vsebujejo n. pr. beljakovin, ogljikovih hidratov, tolače in drugih hranilnih snovi. Treba je hkratu tudi gledati na to, koliko imajo dopolnilnih, ali po novejših dognanjih varnostnih snovi, to so vitamini; dalje rudniških snovi: fosforja, apna, raznih soli, pa še sladkorja, vode in še nekaterih drugih sestavin. Toda varnostnih ali dopolnilnih snovi, ki so za zdravje in odpornost človeškega telesa neobhodno potrebne, ni toliko

v mesu, ne v raznih drugih živilih, niti jih ne more proizvajati telo samo. Vsebuje pa jih v obilni meri poleg sveže zelenjave tudi sveže sadje.

Za zdravje, za uspešno delovanje telesnih in duševnih moči je gotova količina vitaminov neizogibno ter nujno potrebna. Iz tega sledi prav tako nujna zahteva, da naj tvori bistveni del naše prehrane poleg zelenjave tudi sadje. Razume se samo po sebi, da predvsem sveže, sirovo sadje; dokler in kjer je to mogoče: čim hitreje naravnost z dreves oziroma grmov. K svežemu sadju namreč prištevamo tudi jagode, maline, ribez, kosmuljo, borovnice, robidnice, brusnice ter predvsem grozdje...

Redno uživanje svežega sadja pospešuje prebavo, sili prebavne organe k večjemu delovanju in k izločanju škodljivih snovi v telesu. Sladkor, ki ga je zlasti v jagodičastem sadju obilo, pa je tudi dragoceno hranilo. A tudi vpliv sadja na živčevje je splošno znan.

Kako je treba piti mleko

Piti mleko — za to pač ni treba posebnega znanja. In vendar, koliko je ljudi, ki ninaajo pojma, kako je treba piti in zavživati mleko, kadar ga imas, seveda.

Mleko je ena najzdravilnejših pijač, saj vsebuje vse redilne snovi, ki jih človek potrebuje. Treba si je le zapomniti, nekaj pravil, kako smeš in kako ne smeš piti mleka in kakšno naj bo mleko, ki ga uživaš.

Prvo pravilo, zoper katerega se ne bi smeli nikdar ogrešiti, je: Nikdar ne pijte mleka surovega, temveč vedno le kuhano! Otroci in slabotni ljudje lahko pijejo tudi surovo mleko, toda le sveže pomolzeno, dokler je še toplo. Ako pa se je že ohladilo, ga je treba prekuhati. Drugo, prav tako važno pravilo, se glasi: Ne pijte mleka na dušek, temveč požirkoma. Če popiješ več mleka naenkrat, ga želodec ne more prebaviti popolnoma, ker se mleko v želodcu zasiri. Ča ga pa piješ v majhnih količinah, preide takoj v kri. Nobena jed se ne izpremeni tako hitro in tako popolnoma v kri kakor mleko. Zato je treba mleko piti po malem in često. Dovolj je vsako uro po dva požirka. Otrokom dajaj vsaki dve uri po pet žlic mleka, prav tako bolnikom vsako uro po dve žlici.

Poleti imamo radi kisl mleko. Kislo mleko je odlično čistilo za črevesje in zdravilo proti vsem boleznim, ki jih povzroča črevesno zastrupljenje. Nikjer ne pojedo ljudje toliko kislega mleka kakor v Bolgariji in malokje je med preprostim ljudstvom toliko stoletnikov kakor na Bolgarskem. Iz kislega mleka pa dobiš tudi izborni sir, ki je pomešan s kislometom prav tako redilna hrana kakor mleko.

Zatemnitev od 21. do 5.

Od 20. avgusta dalje mora biti izvedena zatemnitev od 21. do 5. ure. Prestopki se bodo najstrožje kaznovali.

Emil Frelih:

Šepavec

(Konec)

Lepo mu je bilo! Dnevi so mu potekali prijetno podobni drug drugemu. Ob lepih dneh je posedel po pašnikih, stikal po grmovjih, si urezoval šibe in z nožičem rezljal v njih okrasje. V slabem vremenu je pokladal živini, poležal na dišečem senu in prisluškoval dežju, ki je drobil po strehi. Tekli so mu dnevi, meseci, leta v prijetnem, brezskrbnem življenju, dokler se tudi v njem ni zgnilo tisto omotično sladko občutje, ko mu je ob pogledu na žensko planila kri v glavo.

Novo čuvstvovanje mu je v dušo vsejalo nemir. Noči so postale zanj dolge in jutra mu niso bila več tako čista in sveža. Od nemirnega spanja in glavobola so bila težka in topa. S to spremembo v njegovem življenju se je spet pojavila zavest lastne manjvrednosti in z njo strah in obup.

»Katera me bo sploh hotela pogledati?«

V tem vprašanju je bila skrita vsa njegova bridka usoda. Življenje je postalo zanj nenadoma spet pusto in prazno.

Lepega dne, ko se je sonce že visoko dvignilo, je ležal Tinče v travi in prisluškoval gozdu, ki je pošumevalo svojo usnavajočo pesem. Mežikal je v sonce, nato se pa zagledal v raztrgane oblake, ki so se nenadno kakor veliki konji pripodili izza hribov in zdaj pa zdaj zakrili sonce. Kakor so se mahoma pripodili po nebu oblaki, tako je v njem zdajci vzplamtelo koprnenje po nečem sladkem in nepozabnem.

Spomnil se je male Mile. Priklicati si jo je hotel

v spomin. Pozabil je že, kakšna je bila. Le to je še vedel, da je bila dobra z njim. Nihče ni bil tako dober. Zazdelo se mu je, da je morala biti tudi lepa, kakor je bila drobna.

»Kakšna je neki zdaj? Ali še misli na Tinčeta?«

Razmišljal je, koliko let je že od tega. Ni se mogel spomniti. Vsekakor mora že biti velika. Zamisljal je, kakor da si jo bo mogel tako laže priklicati pred oči. Zazdelo se mu je, da jo vidi. Obraz se ni mogel spomniti, videl je samo njeno postavo. Gledal jo je visoko, vitko in lepo.

Sunkovito se je okrenil v poležani travi. Obraz je pritisnil k tlom, z rokami pa je zagrabil travo in jo krčevito stisnil v pest.

Liska, ki se je pasla blizu Tinčeta, je bolešno zamukala. Stopila je k njemu, ga z vlažnimi nosnicami ovohala in mu s toplim jezikom obližnila roko. Tinče je odtrgal v pest stisnjeno travo in ji jo ponudil. Liska jo je pomulila z njegove dlani, nato pa legla poleg njega in žvečila. Tine se je dvignil, pogladil z roko Lisko po hrbtu in glavi in šel leč v senco pod drevo. Spominal se je svojih šolarskih let, spominal časov, ko so mu otroci nagajali in ga zbadali zaradi pohabljenih nog. Od takrat se ni na njem nič kaj spremenilo. Res je rasel in se razvil v fanta. Toda nogi sta mu le še bolj občutno zastali. Zdaj, ko je zrasel, je to še bolj občutil. Zlasti poslednji čas, ko je začutil v sebi valovanje prebujene krvi in utripanje srca, ki si je zaželelo ljubezni in sreče.

Prišel je razmišljati o do zdaj mu še nepojmljivem, čudnem vedenju hlapca Mihe, kadar je bil z deko Marjeto na samem.

V početku sta se zaradi Tinčeta pač skrivala, kasneje se pa zanj nista več niti dosti zmenila. Napodila sta ga.

»Saj tepec nič ne razume!« je dejal Miha Mar-

jeti, ki se je bala, da ju Tinče ne bi zatožil.

Na žegnanju je bil tudi Tinče na veselici in je gledal vrteče in stiskajoče se pare. Prvič na veselici! Upadlega obraza je sedel v kotu ob strani in otožno zrl v razigrane plesalce. Kako so se vrteli! Lica so jim gorela, oči žarele! Kako rad bi se jim pridružil! Kako rad bi k sebi prišel deko Marjeto ali pa sosedovo Anico! Ne, ne, prej bi si upal zaprositi za ples Marjeto, ker je z njo kakor domač. Anice se ne bi upal, zavrnila bi ga, četudi bi imel zdrave noge. Preveč ošabna je videti. Z roko si je pogladil potne lase, oči so se oklevajoče upirale v njene boke, v njen pas. Lepa je, lepa! In kako se fantje pulijo zanj! Ves čas jo prevzemajo. Iz rok v roke se vrti, vsa razgreta in nasmejana. Njeno široko krilo se je visoko privzdigovalo in vsak trenutek oplazilo noge drugih plesočih parov. Pri tem je skoraj nesopodno, že kar pregrešno, kazala svoje lepe noge. Vse to je Tinče opazoval in radovedno gledal. Bilo je že pozno in vsi so se že do kraja razvneli. Viskanje, smeh in vpitje se je razlegala daleč naokrog. Tudi Tinče, ki je ta večer prvič v življenju pil, se je razvnel tako zelo, da je pozabil na vse, celo na to, da je šepav. Hlapec Miha mu je ves čas nalival in ga silil, naj pije. Silil ga je, naj gre tudi plesat. Nekaj časa se je Tinče upiral, nato je pa na hlapčovo prigovarjanje vstal in se šepaje skušal približati Ančki. Plesoč par so ga prerivali sem in tja, nekateri so se celo jezili nanj, da dela gnečo, in so nalašč butali vanj. Miha je dvignil čašo k ustom in pazljivo opazoval Tinčeta, ki si je skozi gnečo plesalcev utiral pot proti Ančki. In kadar je bil že blizu nje in je stezal svojo žuljavo roko proti njeni beli roki, jo je njem fant Pavel vselej močno zavrtel, da sta se spet pomešala v sredino. In tedaj se je Miha vsakokrat glasno zakrohotal. Tinčeta je vino že tako prevzelo, da se je še sam pričel vrteti med pleso-

Ženski vestnik

Še besedo o prehladu

Človek se prehladi, kadar se zunanja toplota spremeni in vpliva na naše telo, ki pa ni zmožno, da bi si temu primerno hitro uredilo svojo lastno toploto. Poleg preosnov v drugih organih ima pri tem veliko vlogo tudi koža, ki prva sprejme vpliv zunanje toplotne spremembe. Ako je namreč samo neznačen del kože izpostavljen zračnim spremembam, se koža ne krči in ne razteza tako hitro, to se pravi, da ne reagira. Tako si lahko objasnimo primere, ki so nam skoro neumevni: včasih se kopljemo v jako mrzli vodi in pri velikih toplotnih spremembah, pa se ne prehladimo, dočim zadostuje večkrat, da pomolimo nogo izpod odeje, pa imamo že nahod. Tako se godi tudi nagemu ciganku. Zebe ga, da ves drhti od mraza, ali ker je vse leto izpostavljen mrazu in je koža vajena reagirati na vpliv zunanje temperature, se ne prehladi. Pa vidimo ljudi, ki hodijo do ušes zaviti v toplo obleko in kljub temu kašljajo in so nahodni.

Znano je, da niso vsi ljudje enako podvrženi prehlajenju, niti ena in ista oseba ni vedno enako varna pred njim. Veliko lažje se prehladi utrujen človek nego spočit, istotako tudi oni, ki mnogo nepremično stojijo ali sedijo. Kdor se giblje, se lažje izogne prehladu. Večkrat se ne prehladimo, četudi morda hodimo zjutraj razgaljeni po mrzli sobi in pri odprtem oknu; zvečer ko smo utrjeni, pa zadostuje najmanjši prepih. Zato je večja nevarnost za prehlajenje zvečer, ko se slavimo, in ne zjutraj pri oblačenju.

Korist rabarbare

Rabarbara pospešuje izločanje črevesja, ledvic, mehurja in jeter in deluje osvežujoče na živce. Pri nas je jako malo znana; a je prav za prav prva spomladanska vrtna rastlina, ki nam kuhana s sladkorjem nudi kompot ali pa marmelado, kakor pač hočemo. Stebla velikih listov so jako sočna in vsebujejo mnogo kisline, slične jabolčni kislini. Uporabna so samo stebila, ki imajo poleg zdravilne kisline tudi precej fosforja. Rabarbaro lahko skuhamo tudi na zalogo. Postopek je sledeči:

2 kg ostrganih belih stebel rabarbare zreži na prst dolge koščke, ki jih v posodi posodi potresi s kilogramom sladkorne sipe. Vode ne dodaj nikake. Tako naj stoji preko noči na hladu. Potem šele prilij pol litra vode in počasi segrevaj, da zavre, nakar hitro odstavi posodo in jo postavi v mrzlo vodo. Pri segrevanju je treba paziti, da se rabarbara ne prime dna. Že nekoliko ohlajene koščke rabarbare pobiraj z žlico iz sladkorne raztopine in jih devlji v pollitrske kor je.

čimi pari, v veliko veselje Mihe in ostalih gledalcev. Tinčetu se je samo od sebe smejalo, tako mu je godila njihova pozornost. Kadar se je v koga zadel, se je globoko priklonil in odkril, dokler ni prišel od zad spet kdo drugi in ga odrinil. Ančka je videla Tinčeta, kako se je smukal okoli nje, da bi jo dobil za ples, pa mu je smeje se dejala:

»Tinče, kakšen pa si! Saj te kar ni spoznatil! Ali nič več ne krevljaš?«

Tinče se ji je zasmel, a ta njegov smeh ni bil čisto vesel in prijazen. Od dima in vina rdeče obrobijene oči so se mu zasvetile v nenadni zadržani jezi. Med plesom so se večkrat srečale njune oči. Anica si je prizadevala pozabiti Tinčev pogled, ki jo je močno vznemirjal. Tako čudno so se mu svetile pijane oči. Obhajal jo je občutek groze in spreletaval jo je mraz. Razuzdan in maščevalen je bil njegov pogled, podoben blaznežu z nejasno smejačimi se očmi, kadar hoče ubiti človeka, ki si ga je izbral za sovražnika.

Tinče se je preril nazaj v svoj kot in sedel za mizo k Mihi. Močno vinjeni Miha ga je plosknil s težko, z nabrekli žilami prepreženo roko po hrbtu in se mu porogljivo zarežal. Nato je z roko zavračujoče zamahnil proti Tinčetu, češ: »Pusti babe, rajši pij!« Natočil mu je, še prej pa je krepko pljunil na tla. Tinče je pil. Naslonil se je ob mizo, si z dljanjo podpiral težko glavo in s kalnimi očmi prebadoval Ančko, ki se je spet vrtela vsa cvetoča in nasmejana. Hlapec Miha je venomer tiščal z zvrhanim kozarcem vanj. Trčila sta, da je pljusnilo vino iz zvenceh kozarcev na mizo in se polilo po tleh. Nato sta si spet natočila.

Kdaj je Ančka odšla, Tinče ni vedel. Ko se je ozrl, je ni bilo več. Hitro je vstal, izpil iz kozarca do dna in odšel iz gostilne, čeprav ga je Miha skušal zadržati.

„Moj pokojni!“ in „Moja pokojna!“

Niso se izumrle pravilice o starih gradovih ali palačah, po katerih straši: okoli polnoči se vračajo duhovi pradedov ali prababic navadno najslabšega spomina ter razburjajo vnuke ali nove posestnike. Neumne, a čisto prav neprijetne pravilice! Značilno je na njih dejstvo, da so ti strašci duhovi dosledno nedobrodošli. Duhovi oseb, ki bi bili dobrodošli, vsaj za trenutek osrečujejo, pa se ne pojavljajo nikdar nikjer niti v pravljicah.

Prav zares pa straši večkrat v drugem zakonu, če se mož na novo oženi ali vdova drugič omoži. Tudi ta duh je silno neprijeten: vedno spominja nje in pri vsaki nerodni priliki ponavljamo vzdihovanje: »O, moj pokojni! O, moja pokojna!« pa je tudi od sile neumno. Pokojnike kot vzorne može ali nedosežne žene je izkoristila že marsikatera burka in pokazala, da je tisto vzdihovanje ali hinavsko, lažljivo ali pa temeljito zmotno. V burkah zve mož ali žena šele naknadno polno resnico in se prepriča, da drugi zakonski tovariš ni prav nič slabši, morda celo boljši kakor je bil pokojnik. Toda tudi v življenju se večkrat zgodi tako, čeprav ne vselej. Moškega ali ženskega ideala sploh ni in nikoli ni bilo. Vsi smo ljudje, grešni, slabotni, a bržčas imamo vsi tudi nekaj vrlin.

Nespodobno, žaljivo in samo skrajno škodljivo za mir in zadovoljstvo v zakonu je, ako novemu tovarišu vedno iznova drgnemo pod nos, kako imeniten zakonec je bil blagopokojni prvi, a kako daleč za in pod njim je drugi. Resnica bo pač taka, da ima novi zakonski tovariš vrline in napake, ki jih pokojni ni imel, a da je pokojni imel

kot drug človek lastnosti, sposobnosti in tudi hibe, ki jih tvoj današnji drug nima. Vsi smo taki, kakor nas je bog dal, kakor so nas vzgojili dom, življenje in podedovana kri. Nič drugega ne preostaja, kakor da se nanovo prilagodimo, se drug ob drugem obrusimo, da vztrajamo dalje in drug z drugim potrpiamo. Samo nikar ne zagrenjamo življenja tovarišu in sebi s primerjanjem pokojnega in živega. Saj živimo le za živega, in vzdihovanje po pokojniku nikogar ne oživi, temveč prinaša le nesrečo, razkol.

Zato pospravi in poskrj vse spomine na preteklost, da ne žališ svojega drugega ali celo tretjega tovariša v zakonskem jarmu, pa živi le za sedanjost. Ne, ne pozabi pokojnika ali pokojnice; spominjaj se nanj s toplo hvalečnostjo za vse krasne čase, v svoji duši hrani oltarček, ob katerem prižigaš svečice in polagaš cvetje. Toda zmerom skrivaj, da tega ne opazi tvoj novi drug, ki te ljubi morda na drugačen način kakor prvi ter ti hoče dajati vso srečo po svoje, čeprav ne čisto tako kakor nekdanji. Človeku ni dobro biti sam. »Gorje mu, ki v nesreči blva sam, a srečen ni, kdor srečo uživa sam«, je živa istina. Se živali se tega zavedajo in se družijo, da žive lažje, lepše.

»Kralj je mrtev, naj živi novi kralj!« velja tudi v zakonih. Kajti živi imajo vedno večje pravice kakor pokojniki. Kdor tega ne more uvideti, naj ne sklepa novih zvez. Zakaj strah pokojnikov mu zamori lastno in tovariševo srečo. Živelo življenje in topel spomin onim v kraljestvu smrti!

Ali že veš...

Da temne obleke, umazane od prahu, osnažiš, če nečista mesta zdrgneš s kosi sveže narezanega surovega krompirja?

Da krepasto blago lepo zlikaš, ako ga likaš preko brisače frotirke?

Da madeže črnila iz perila hitro odstraniš, ako jih namakaš najprej v kislem mleku, potem jih šele opereš?

Da madeže krvi iziahka odpraviš, ako jih namočiš pred pranjem v mrzlo vodo?

Da madeže mazila za čevlje opereš z alkoholom?

Da rja z železa izgine, ako ga nateriš z zamaškom, pomočenim v olje?

Da žebelje in železo obvaruješ rje, če razbeljeno železo vtakneš v mrzlo laneno olje?

Da odvrneš molje od obleke, ako denes med posamezne komade zelene vejice oreha?

Da zalege moljev uničiš, ako pogrneš na dotična mesta v oster kis namočeno krpo in likaš z vročim likalnim preko nje?

Da ščurke odpraviš, ako vse špranje v kuhinji zatlačiš z olupki svežih kumar?

Obsijala ga je mesečina. Večerni hlad in lahen vetrček sta mu zavela naproti, kakor bi mu sveža studenčnica zjutraj pljusnila v zaspani obraz. Streslo ga je. Prijel se je za težko glavo, kakor bi razmišljal, zakaj je prav za prav odšel iz gostilne.

Trenutek nato se je ozrl okrog sebe. Po hišah niso več gorele luči. Vse je bilo ovito v mesečno noč. Dolge sence so le vlekle po cesti in se raztezale za hišami. Na svetlem nebu so kakor od vetra trepetale zvezde. Pomežikovalo so mu. Vse naokoli je bilo tiho, le iz gostilne se je slišalo hreščanje harmonike, pomešano z zateglim petjem, in vrisi hripavih glasov. Stopil je počasi proti domu. Ne daleč pred seboj je ugledal dvoje senc, ki sta se počasi pomikali dalje; zdaj pa zdaj sta se ustavili, se bližali in nato zopet počasi nadaljevali svojo pot. Tinče je pospešil korake. Težko je stopal. V bolnih nogah je čutil težo, ki ji ni bil kos. Zanašalo ga je z ene strani na drugo. Noge so se mu zapletale. Senci sta se spet ustavili. Tinče je kobalil še hitreje. Postalo mu je vroče, sopal je. V glavi mu je šumelo; klonila mu je in silila k tlom. Bil je že blizu para. Zdržnil se je. Noge so mu zastale kakor prikovane. Spoznal je Ančko, ki se je poslavljala od svojega Pavla. Oprjel se je za vogal hiše in se skril v temo, iz katere je ves ometičen zavistno zrl v senci, ki sta se poljubljali.

Izza njegovega hrbta je planil črn maček in stekel čez cesto. Kmalu nato se je čulo rezko miškanje in ravsanje, ki je Tinčeta dokončno zdramilo iz zmedenosti in otopelosti. Pavel se je poslovil od svojega dekleta. Tinče je, kolikor hitreje je mogel, odkrevsal, poskakujoč kakor ranjen petelin, proti hiši. Anica je stopila v hišo. Prišel je do vrat in ujel še njene zadnje stopinje po veži. Postajal je okoli hiše, da bi na katerem

izmed oken ugledal luč. Zaman se je plazil okoli vogalov in si napenjal oči. Luč se ni prižgala nikjer; očitno se je odpravila k spanju kar v temi.

Vzpel se je urno po lestvi in se zleknil v temnem kotu na seno. Ni mogel zaspati. Iz kupa polezanega sena si je potegnil bilko in jo je jel zvečiti. Začel je premišljevat o svetu in o vsem, kar se na njem dogaja. Skozl njegov spomin so spet zavalovili dogodki in znanci od šole do paše: mala Miha in sosedova Ančka, pa dekla Marjeta in hlapec Miha. In vsi, prav vsi, so mu v zboru, kakor domenjeni, metali v obraz psovko:

»Krevlja... krevlja...«

Glava mu je tonila v megli žalosti in obupa. Začutil je v sebi trpkost in bridko odvišnost. Dal zdel se je že samemu sebi odveč!

»Zakaj, le zakaj so ljudje z menoj tako grdi in kruti? Nikjer in nikoli ne čujem lepih besed! Zaradi mojih nog?«

Z obrazom se je zaril globoko v seno in ga močil s solzami.

Prišlo ga je zebsti. Zlezel je v hlev, da poišče gorkote.

Delo mu ni več šlo od rok. Vedno bolj je zanamiral živino. Zato se je moral že zagovarjati na občini, kjer so mu zagrozili z odpustom. Na pašji je samer polegaval in spal. Niti za Lisko se ni več dosti brigal, čeprav se je venomer pasla v njegovi bližini, da bi ga s tem opozorila nase. Prišel je poplvti in zalezovati deklo, ki so se ga morale otepati zaradi njegove razdražene čutnosti.

Ančka zdaj ni bila več varna pred njim. Izogibala se ga je in se mu skrivala. Kaskrat ji je bil za petami. Zaljubljen je v njo. Kako mu je moralo biti pri srcu, ko se mu je prvič vzdra-

PO SVETU

× Švicarski glas o položaju v Nemčiji. V članku o položaju v Nemčiji, ki ga je napisal »preizkušen opazovalec nemških razmer«, piše list »Der Bund« v Bernu Nemški ukrepi za totalno oboroževalno proizvodnjo in pomnožitev vojaških oddelkov ustvarjajo verjetnost, da se bo nemška zmogljivost tedensko v zelo spoštljivi meri izboljšala. Ako Nemci sedaj tako močno poudarjajo potrebo časa, to nikakor ni zgolj propagandna igra, kajti dejansko dela čas v toliko za Nemčijo, da dobiva možnost, da na najskrajnejši način mobilizira in uporabi človeške in stvarne rezerve. Tempo totalizacije nemške vojne oborožitve je mogočen in verjetno bomo šele pozneje izvedeli, kaj vse so prav zaradi notranje delovne sile in bogate iznajdljivosti opolnomočenja za totalno mobilizacijo ministra dr. Goebbelsa in z brezobzirno energijo Heinricha Himmlerja ustvarili na tem področju. Ako zaveznikom ne bo uspelo, da oslabé nemško vojsko na zapadu v največjem obsegu tako glede ljudi kakor materialja, nemška vojska ne bo slabša, temveč bo postala močnejša. Poznavalec dejanskih razmer same pridobitve ozemlja ne more smatrati za odločilno, najmanj takrat, ako je pridobitev ozemlja zvezana s prenatrpnim mnenjem, da so spriči sedanjih zavezniki uspehov izgledi, da se bo vojna končala v oktobru. To je le lastna želja, ki pa nima z dejstvi nič skupnega.

× Domov hočejo. Iz Londona poročajo, da se je izmed 400 na otoku Manu civilno interniranih nemških zakonskih parov, ki živijo tamkaj v skupnih taboriščih, javilo okrog tri četrtine internirancev za predvideno vrnitev v domovino. To smatrajo v Londonu kot znak močnega nacionalnega čustva. Tamkaj so tem bolj pod vplivom obnašanja nemških civilnih ujetnikov, ker ti ljudje vedo, da izvajajo sedaj v Nemčiji nabore za vojaško službo in za dela v oboroževalni industriji.

× Varšavski škof Słagowski je obiskal prenodno taborišče za varšavske civilne begunce, skozi katero je šlo doslej že več ko 100.000 poljskih civilistov. Ob tej priliki se je lahko prepričal o nujnosti obsežnih mer, ki so bile izvršene z nemške strani, da bi se olajšal grozovit položaj varšavskega civilnega prebivalstva in beguncev. Ob tej priliki je podelil svojim vernikom škofovski blagoslov.

× V Španiji danes ni prostora za komunistične spletke in kdor sanja o kakšnem »maščevanju«, bo moral kmalu spoznati brezupnost svojih načrtov, piše španski list »Pueblo«. Španski narod je, tako piše list nadalje, »drugačnega mišljenja kakor leta 1936 pod vlado ljudske fronte. Oblast je sedaj v trdnih rokah in vsi prevratni podvigi bodo v kati zadušeni.«

milo ono sladko čustvo po lepoti, po ljubezni! Zdravemu človeku je to kakor balzam, kakor božajoča pomladanska sapica, ki hladi srce, gorke od ljubezni. A njemu? Mar ni čutil istega kakor drugi, pa mu je vendar bila misel na ljubezen grenka in mu je lepota postala greh? V njem je vedno bolj vzplamtevalo sovraštvo do zdravih ljudi, ki ga je čutil v sebi že v otroških letih. Zdaj jih je sovražil do smrti!

Pozno popoldne je bilo, ko je Tinče gnil živino s paše. Prav tedaj sta stopila s ceste na travnik Anka in Pavel.

Njega je Tinče mrzil. Vedel je, da zaradi njega ne bo nikoli prišel do Ančke. Spremljal jo je povsod. Kakor žil duh se mu je zdel. Z njim je sklenil obračunati.

Ko ju je ugledal, je obstal in se zastrmel v njiju. S široko odprtimi zenicami je srepo zrl vanj. Ustnici sta mu drgetali. Ančka in Pavel sta se mu plaho umaknila. Kako ju je gledal! Ančko je streslo.

»Zdaj ali nikoli! Zdaj je prilika!« mu je prebilsnilo možgane.

Ko sta odšla že mimo njega, ga je s tako silo prevzela slast po krvi in sovraštvo do Pavla, da je pograbil debel kamen, ki mu je ležal pri nogah, in ga zalucal za Pavlom. Priletel je v glavo Anči, ki se je onesvestila. Glasno je zaječala in je zgrudila. Pavle jo je prestregel in jo položil v travo. Izmed las ji je curkljala kri, lobanja je bila prebita.

Tinče je prestrašen zakričal in pričel teči. Živina, ki se je leno vračala s paše, se je pred njim razbežala. Zmeden je taval po občinskem dvorišču. Ni vedel prav, kaj bi storil. Polovice živine se še ni vrnila, pa se ni upal ponjo.

Malu se je razvedelo, da je Tinče Anči s kamnom prizadejal smrtno nevarno rano. Pavel je svoje deklo z vozom pripeljal domov in takoj

Letalski poskusi pred 90 leti

1. avgusta 1851. so delali v Neuillyju pri Parizu poskuse z letalom. Pariški in tudi podeželski listi so posvetili veliko pozornost temu dogodku. Izumitelja preprostega letala, Spanec Diego in Francoz d'Arville, sta izdala za to priliko poseben letak, v katerem sta občinstvu pojasnjevala svoj izum. Vse znanstvene akademije, razni umetniški in obrtni zavodi so se prav tako zanimali za prve poskuse z letalom, kakor dnevni tisk in z veliko pozornostjo so sledili poskusom v Madridu in v Parizu. Po daljšem oklevanju se je d'Arville odločil za poskus z letalom, in sicer v navzočnosti skupine novinarjev in učenjakov ter kleparjev Durillaya in Flamanda.

1. septembra ob 4. zjutraj so se zbrali povabljeni gostje v Neuillyju na bregu Seine pri »Rdečem mlinu«. Pet minut pozneje je prispel d'Arville s svojima mehanikoma. Stroj in krila so bili v dveh hrastovih zabojih, privezanih na vozu. Po medsebojnem pozdravljanju so vzeli stroj iz zabojev in v pičlih petih minutah je bilo letalo sestavljeno. Potem je pa dejal d'Arville: »Gospoda, poskusiti hočem, kako bi mogel človek letati.

Ne bojte se ničesar in prepustite mi popolno svobodo v mojem kretanju! Prosim vas, nikar ne delajte nobenih opazk!«

Potem je sedel na svoj stolček in zaklical: »Začenja se!« Pritisnil je z nogami na pedala št. 1 in 6 ter se dvignil v ravni črti v zrak. S seboj je imel 100 m dolgo vrstico, ki je na njenem koncu visela jeklena krogla. Čez dve minuti je bil že 300 m visoko nad presenečenimi gledalci. Eden izmed njih je pravil, da ni mogoče opisati groze ali prav za prav strahu, ki je preslil vse. S kriki so spremljali d'Arvillov polet. D'Arville je imel s seboj nekakšen lijak, s pomočjo katerega je zaklical spodaj stoječim gledalcem: »Zdaj poletim navpično!« In res se je letalo obrnilo kvišku. Nekaj minut je trajal polet, potem se je pa letalo spustilo nazaj. D'Arvillovo letalo je bilo mnogo boljše od Diegovega. 20 in 25. septembra istega leta je d'Arville javno preizkusil svoje letalo na Marsovem polju, kjer je bila zbrana velika množica gledalcev. Komaj 93 let je minilo — in že frče po zraku — raketna letala.

× Švedska vlada je izdala posebno uredbo za norveške državljane, po kateri ti brez posebnega dovoljenja ne smejo zapustiti švedske države. Prepoved je stopila v veljavo 1. septembra ter omogoča nadzorstvo ter preprečuje nezaželjena potovanja Norvežanov.

× Tudi to prinašajo s seboj. Švicarski časopis »La Revue« je poslal v sosednje francoske Savojske alpe svojega posebnega poročevalca. Ta podaja točno sliko o zmešanih razmerah, ki so nastale v Franciji po prihodu angloameriških osvobodilcev. V tem poročilu piše med drugim: »V trenutku, ko sem zapustil Evians, sem videl, da so razobesili poleg francoske in zavezniške zastave tudi sovjetsko zastavo. Ko sem prišel v Tholon, sem opazil, da so se odigrali veliki dogodki. Mesto je zasedla »rdeča brigada«, ki je sestavljena iz roparjev, tatov in morilcev iz vseh dežel. Potem, ko je oropala vse trgovine, je mesto spet zapustila. Kri je še tekla po cestah in udarci izstrelkov so bili vidni na hišnih zidovih.«

× Neka čilska ladja je našla po vestih iz Santiaga de Chile v nekem čolnu 12 popolnoma izčrpanih prebivalcev nekega samotnega otoka v Tihem oceanu, ki so poizkušali doseči čilsko obalo. Po preiskavi državnega zdravstvenega urada so ugotovili, da žive otočani na tako nazadnjaški življenjski in kulturni stopnji, da je »njihova vključitev v sodobno moderno civilizacijo nemogoča«. Zato so odredili, da morajo »primitivci« nazaj na svoj samotni otok.

× Boljševiki so odveli 50.000 Estoncev. Švedski dnevnik »Folkets Dagbladet« priobčuje izvajanje nekega estonskega begunca Kariusa, ki je prispel pred nedavnim na Švedsko ter poročal o strahovladah za časa sovjetske okupacije Estonke v letih 1940./41. Takrat so zavlekli preko 50.000

mladih Estoncev v Sovjetsko zvezo ter zaplenili vse premoženje v deželi. To, kar se je dogodilo Estonski, se lahko pripeti vsej Evropi, tudi Skandinaviji, če bi dobili boljševiki proste roke. Če bi Stalin prekoračil švedsko mejo, bi nastopila, tako trdi »Folkets Dagbladet«, tudi za Švedsko in švedski narod boljševiška strahovlada.

× Nadaljnje zvišanje mladostnih zločincev v Združenih državah. Pod naslovom »Velika socialna nevarnost« piše dnevnik »New Journal American«: Če ne bo kmalu konca razvoju vedno bolj se širječim nemoralu, ne bo kmalu dovolj zavodov v New Yorku, kamor bi vtaknili žene in dekleta, ki se pregreše proti zakonu. To je izjavil najvišji sodnik sodišča za izredna zasedanja v New Yorku. Pri pregledu poročila o teh zadevah je ugotovil sodnik William Bayes veliko zvišanje števila mladoletnih zločink ter je navedel, da je bilo 90% žena, ki jih je zaščitna liga v zadnjem letu vzela v svojo zaščito, starih manj ko 18 let, 50% pa je bilo starh 16 ali še manj let. Kar se pa dogaja v New Yorku, se dogaja tudi drugod v Združenih državah. Zvišanje mladinskih zločinov lahko ocenimo kot socialno bolezen; njen vzrok pa je iskati v splošnem razkroju morale in dostojnosti v Združenih državah.

× Najvišja pošta na svetu. Sredi večnega snega, 3877 m visoko v Tibetu, stoji najvišja pošta na svetu. Pošta v Fari Yong je bila ustanovljena na ukaz Dalaj Lame. Njena naloga je skrbeti za telefonski kabel, ki veže sloveče mesto Lhasa z Indijo. Kabel je speljan po globokih prepadih in preko himalajskih gorskih orjakov do najvišje gorske postojanke, kjer sneg nikoli ne skopni.

Prvega je — obnovite naročnino!

dal poklicati orožnika, sam pa je odšel po zdravnik. Tinčeta so medtem zaprli v hlev, da jim ne bi ušel. Kmalu se je tam zbralo veliko ljudi. Obkolili so hlev, nekateri so s svojimi hrbti celo zaslonili vrata, da jim zločinec ne bi utekel, najsi je krevljalst...

Tinče ni niti najmanj imel namena, da bi ušel. Z rokami v hlačnih žepih je nemirno begal po hlevu in se ni mogel ničesar pametnega in rešilnega domisliti. Liska, ki se je tudi zatekla v hlev, je začudeno in topo buljila iz kota vanj. Nenadno se je Tine ustavil. Celo, nabrano v mrčne gube, se mu je zjasnilo.

Orožnik je stopil v hlev in množica je pritislila za njim. Hlapci, ki so stali pred vrati, so radovedneje komaj zadržali. Vse je hotelo videti Tinčeta, kakor ga niso še nikdar videli ali, kakor da je zdaj drugačen, kakor so ga bili vajeni videti doslej.

Orožnik in Miha sta pogledala med živino. Zgrozila sta se. V Tinčetu ni bilo več življenja. Ob njegovih nogah je ležala Liska in ga obliževala z mokrim jezikom, kakor bi ga hotela obuditi k življenju.

× V Sahari in drugih puščavah živijo polži, ki se v dobi popolne suše umaknejo v svoje hišice in tam čakajo na dež. Dognali so, da morejo na ta način ostati živi tudi nekoliko let, čeprav ves ta čas ni bilo niti kaplje dežja.

× Iz opisov v starih papirjih in najdb v egiptskih grobovih vemo, da se stare Egiptčanke niso lispale samo za ta svet, temveč da so hotele biti lepe tudi na onem svetu. Zato so jim morali v grobove dajati cele zbirke vseh mogočih kozmetičnih potrebščin in mašč, lončičev z rdečim oz. usnice in pudrom, steklenice z mazili in oljem, posodice z antimonom za povečevanje oči itd. Najbolj čudna med temi najdbami pa so ptičja

peresa. Z njimi je bila posebna zadeva. Elegantne Egiptčanke so si namreč zjutraj s peresi dražile jezik in goitanec, da se jim je želodec popolnoma izpraznil in jim je bilo namazano telo znotraj isto tako čisto kakor zunaj...

× Ob severnem Jutlandu leži otok Liffjord, ki so njegovi prebivalci zavoljo stalnih zakonov med sorodniki postali popolnoma slepi za barve. Gre za nekoliko tisoč ljudi, ki morejo razlikovati samo črno in belo in vidijo svet okoli sebe tudi samo v teh dveh barvah.

× Matica termotov zleže povprečno vsaki dve sekundi po eno jajce. Ta živi stroj za izdelovanje jajc izleže na leto torej okrog 60 milijonov jajc.

× Hlita riba. Pri Maasoti na Norveškem je ujel ribič lososa, ki ga je devet dni prej označil in zopet izpustil. Izkazalo se je, da je losos preplaval v devetih dneh 900 km. Ker je moral gotovo premagati na svoji poti mnogo ovir, ko je plaval po rekah in jezerih, lahko trdimo, da je preplaval na dan najmanj 100 km.

× Na švedskem gojijo oljne rastline, in sicer gorčico na približno 13.000 hektarjih, maka za 600 hektarjev, lana za 1300 hektarjev, repice za 200 hektarjev in manjše površine sončnic. S tem so za sto odstotkov povečali nasad oljaric v prejšnjem času. Računajo, da bodo pridelali okrog 21 tisoč ton semen, ki jim bodo dala 7500 ton olja. S tem bodo lahko krili 15 odstotkov predvorne uporabe margarine.

× 19letna doktorica. Na berlinski univerzi je bila promovirana za doktorico bivša abiturientka šole kraljice Luise v Erfurtu, stara šele 19 let. Z odličnim uspehom je napisala doktorsko disertacijo iz arabskega, turškega in perzijskega jezika ter vede o islamu. Srednjo šolo v Erfurtu je absolvirala v dveh letih. Takoj po promociji so jo povabili v državno službo.

LOV ZA ZLATOM

6

Hotel je prijeti za verigo, ki jo je držala, a mu je obranila.

»Bilo bi nevarno; pa tudi šel ne bi z vami. Samo če bi mi pokazali, kam...«

Esher jo je odvedel po premakljivem mostiču globlje v skladišče, kjer je bilo več psov v tesnih pregradah. Njih večina je izražala nevoljo nad takim postopkom z jeznim renčanjem in glasnim lajanjem, in ta hrup se je ob prihodu novega tovariša spremenil v splošno revskanje.

Ko je bilo s psom opravljeno in se je Eileen hotela od njega posloviti s kratkimi pomirjujočimi besedami, je nenadoma za trenutek obstala in prvič pogledala spremljevalcu v oči. Njena preskušnja jo je menda zadovoljila, kajti zardela je nekoliko, ter položila roko na njegovo ramo in rekla psu:

»Kenlo, to je prijatelj, razumeš?«

Za Kenlo je bilo to povod, da si je sedaj tudi s svoje strani pozorno ogledal novega prijatelja s svojimi jeklenotrdimi, svetlimi očmi. Nato je pomežiknil, pa ne prijazno, kakor da odklanja, da bi tako na naglo sklepal prijateljstvo. Da bi očito pokazal, da je zadeva za njega končana, se je stegnil po deskah svoje pregrade.

Tudi mlademu možu je poglano kri v glavo, ko ga je dekle označila za prijatelja. In jezilo ga je to; tem bolj jezilo, čim manj je imel vzroka za zardevanje. Ni pa imel časa razmišljati o tem, kajti moral je spraviti Eileen v oddelek za ženske. Tam je našel stewardessa.

»Mrs. Gish, kje je kabina za miss Malony?«

Stewardessa je pokazala na vrata, ki jih je Esher uslužno odprl. Misli je, da je prostor prazen, a silno se je začudil, ko se je prikazala med podboji močno popudrana ženska, ki je morala biti še mlada, pa je zavoljo neprijetno drznega izraza bila na videz precej starejša.

»Oprostite, bo gotovo pomota,« je rekel Esher. »Kabina je za miss Malony naročena.«

»Prav, prav,« je odgovorila gospa ali gospodična. »Česa pa želite od mene?«

Njene oči, ki so doslej nervozno mežikale, so se sedaj umirile in dobile izraz osebe, ki je nenadoma začutila, da mora paziti.

»Ničesar, a tukaj je miss Malony, ki bi rada šla v kabino,« je pojasnil Esher, ki položaja ni prav razumel.

»Skoraj ni mogoče,« je odgovorila ženska s trdim, globokim glasom, »saj miss Malony sem vendar jaz.«

»Potem pa imamo dve taki imeni,« se je obrnil Esher še bolj zmešan k stewardessi.

»Jaz sem miss Eileen Malony,« je rekla nova gostja.

»Pač ne bo mogoče, ker miss Eileen Malony sem jaz,« se je obregnila prva.

»Bom pa vendar vedela, kdo sem!« se je branila deklica.

»Saj ne trdim, da ne bi,« jo je krenila s posmehom ona, »a toliko vam rečem, da ne boste tod slepomišili z mojim imenom. Saj imate morda kak vzrok za to, a pri meni se ne da nič opraviti. Kapitan vam more to prepovedati.«

Esher ni vedel, kaj bi. Pogledal je okoli sebe in zapazil Kanea, ki je bil skrivaj prišel, a se stiskal v temi, ker se pač ni maral vmešavati v čudni nastop.

Tudi ženska v kabini je morala njegovo navzočnost šele sedaj opaziti; da bi pokazala, kako zoprno ji je tako prerokanje v navzočnosti neprizadetega tujca, je zaloputnila vrata.

»Prinesel sem prtijago za miss Malony,« se je oglašil Kane.

»Silno čudno je, da bi bili tukaj dve miss Malony,« je ugotovila deklica, ki si še ni opomogla od presenečenja. »A jaz morem dokazati, da se res tako pišem. Saj me je vendar videl kapitan, ko me je sprejel.«

»O, to bo še vsem jasno,« jo je miril Esher. »Imate še kako kabino, mrs. Gish?«

»Številka sedemnajst bi še bila.«

»Pa denite miss Malony tja!«

»Da bi se umaknil dekletovi zahvali, je krenil s Kaneom na palubo.

V.

NA GLOBOKEM MORJU

Več dni je že »Star of the North« rezala brazdo v sivo valovje Tihega oceana, ki je vse bolj kazal naravo prav nemirnega morja čim dalje na sever je šla vožnja. Ladja je šla sedaj, ko je bila ponoči prešla Puget-Sund ob podolgovatem Vancouversem otoku v smeri zapad-severozapad. Bilo se je občutno shladilo in ladjo je tako grdo valjalo, da je le malo potnikov moglo kratko časa vzdržati na palubi.

Uganka obeh miss Malony še ni bila rešena. Nasprotno, še bolj

zamotala se je s trditvijo druge miss Malony, da je tudi iz San Franciscu doma. Večinoma se potniki, če so sploh kaj vedeli o tem, za zadevo niso brigali. Imeli so s seboj dovolj opravka. Je pač čudno naključje, ki jih je življenje polno.

Tako si je mislil Esher, pa tudi mlada violinistka, ki zadeve ni mogla razvozlati, je menila tako. Položaj je olajšalo dejstvo, da se prva miss Malony sploh ni prikazala iz kabine. Stewardessa je povedala Esherju, da potnico močno daje morska bolezen.

Z Eileen je prišel Esher polagoma v prav zaupno razmerje, ker je bil sklenil, ne izgubiti jo izpred oči. Ni pa se potrudil raziskati motive za tako nakano. V teh krajih ni nič nenavadnega dekla na dolgem potovanju, a izredno je bilo to, da se je Esherju zdelo potnica še precej neizkušena. Kako bi se bila mogla sicer pognati v dogodke, ki so ji jih prerokovali znanci, katerih pa seveda ni poslušala?

Bila je na pol sirota, tako je povedala Esherju. Matere pred nekaj leti kar na lepem ni bilo več s potovanjem, na katero je bila nujno krenila. Umrla je, ji je rekel oče. Esher je takoj uganil, da je to samo oblika, s katero je oče hčerki prikrižal žalost svojega zakona. Očeta se je hčerka močno oklenila, zlasti po materini smrti, ko je videla, kako hudo trpi. Bil je glasbenik, a dasi je bil umetnik, je imel le malo dohodkov. Nekega dne pa je udeležil misel, ki jo je že dolgo gojil: šel je v Alasko, da bi tam med zlatosledi poskusil srečo; niti s solzami ga ni mogla preprositi, da bi opustil nakano. Pošiljal ji je denarja, pač dovolj za skromno življenje in troške za izobrazbo; hotela je biti violinistka. Od minulega poletja pa ni čula o njem ničesar več, in občutek, da se mu je kaj pripetilo, jo je tako mučil, da je morala sedaj sama iti v Dawson iskat ga. Pot ji je omogočil kapitan Smart, ki jo je najel za goslačico.

Za to prijaznost mora biti prav za prav hvaležna svojemu učitelju profesorju Dicku, ki je bil s kapitanom dobro znan. »Star of the North« bi pač prav lahko mogla ostati brez violinistke, in v navadnih razmerah bi se paroplovna družba zgrozila nad zahtevo kapitanovo, da naj dovolijo staremu trampu tako razkošje. Zavoljo stotin potnikov pa, ki jih je »tramp« vozil na sever in postal tako skoraj pravcat »liner«, so bili lastniki menda celo veseli, da kapitan ni zahteval cele kapele.

Na valovje se je poveznil večer. Iz bara, kjer je stregel Esher, Eileen pa igrala, so ravno odšli zadnji gostje, Esher pa je stopil na palubo, da bi zajel svežega zraka pred odhodom v svojo kabino. Veter je brisal prek vode, se lovil med vrvmi, in vse trgal, da je ječalo rogove na jamborih.

Zato se Esherju ni čudno zdelo, da ni na krovu nobenega potnika. Ko pa je prišel mimo dimnika, je videl, da vendar ni sam. V kotu, ki ga tvori dimnik z nadzidkom nad prostorom za stroje, sta sedela možki in ženska, ki sta se bila očitno živahno razgovarjala, a sta s tem nehala, ko je šel Esher mimo njiju. Kljub temi tam v kotu ju je spoznal. Ženska je bila druga miss Malony, ki bi morala biti bolna v kabini. Moža pa je poznal pod imenom Lynn. Nemilo ga je bil zapazil že v baru, ker je vsak večer, okoren in z brutalnim obrazom, bučno in oblastno nastopal, da se je zameril že vsem potnikom. Bil je tip, ki mu pravi Amerikanec »Bully«, kar nekateri izvajajo od besede »bull«, ki pomeni bika. Tak je bil ta človek brez brkov.

Esher je šel mimo dvojice, ne da bi njeni prisotnosti na tem mestu prisodil kaj pomena. Ko pa je na svoji obhodnji po palubi na oni strani dimnika v istem kotu videl nepremično sedeti možko postavno, katera bi pač ne mogla tajiti, da je za to tu, da bi prisluškovala, je pristopil, da bi človeka prepoznal. Neznanec pa je iztegnil svoj obraz izza odvihanega ovratnika svojega kožuha in pomenljivo položil prst na usta.

Bilo je ravno še pravi čas, kajti Esher je že hotel poklicati nočnega prisluškovalca; bil je namreč Kane. Esher je šel tiho mimo. Poznal je človeka in vedel, da ima za svoje obnašanje vedno svoj vzrok. Zato je zavil še enkrat okoli na vetrno stran, in ko je bil že bolj mimo skritega para, se je stresel kakor da ga je spreletel mraz; in smuknil je po stopnicah v spodnje prostore.

Šele večer po tistem je videl Esher, ki je imel ves dan polno dela, zopet avanturista in špekulanta mr. Henryja Kanea. Sedel je sam v baru nekoliko proč od drugih gostov. Tukaj je bilo precej živčava in ždenje je bilo v toplem prostoru še prijetnejše, če je zunaj močen veter zanašal točo v okroglo steklo na ladjo trdno privitih oken.

V trenutku, ko ravno ni imel opravka, je pristopil Esher k njemu.

»No?« ga je vprašal.

»No?« je malomarno odvrnil Kane.

Čutil je, da mu Kane noče kar tako kaj povedati, pa ga je zato vprašal naravnost:

»Zdi se mi, da se precej zanimате za ono miss Malony?«

»Zakaj bi se ne? Vi za eno, jaz za drugo,« ga je krenil Kane, počasi iztrkal pipo ob podplatu in jo zopet naphal. »No, in čemu bi se temu čudili? Saj se je vam tudi zdelo nenavadno, da imamo tukaj dve ženski, ki nosita sicer redko ime Eileen Malony. Mene pa zanima vse, kar je redko.«

(Dalje)

SMEŠNICE

ENKRAT TAKO, DRUGO DRUGAČE

Pri nas so bile nekoč pred vojno velike poplave, mnogim kmetom je voda napravila škodo. Zato so jim delili za prvo pomoč koruzo. Prišel je tudi kmet Gabrovec ter dobil po dolgem čakalju svoj delež koruze, ki jo je odpeljal domov. Pa skušnjava je bila prevelika, zato se je kmet Gabrovec napotil še enkrat po koruzo.

— Kako se pišete? — ga povprašujejo gospodje od komisije.

— Lipovec se pišem, je dejal kmet Gabrovec ter stisnil fige v žep, da bi laž ne veljala za greh.

Pa gospodje so brihtni in so ugotovili lažni namen kmeta Gabrovca.

— Zgini, Gabrovec, da te ne zapremo zaradi prevare!

— Kaj, zaprli bi me radi? Kaj, takrat me pa niste, ko sem pri volitvah volil za Gabrovca in za Lipovca in še za tri druge!

RAZLIKA

Ce pravi na Angleškem gost, da je kava pre-malo sladka, uлови gospodinja najmanjši košček sladkorja iz doze in mu ga da v kavo.

Na Irskem ponudijo vso dozo in prosijo gosta, naj vzame kolikor hoče.

Ce pa pove gost na Škotskem, da je kava do-cela grenka, odvrne gostinja:

— Morda pa niste dobro premešali kave!

PRI SLAPU SAVICE

Velikanski turistovski avtobus je pripeljal ne-koč skupino ženskega društva proti slapu Savice. Spremljevalec je spregovoril:

— Če bodo cenjene dame le nekaj trenutkov molčale, bodo lahko slišale orjaško bučanje slapu preko skalne stene v dolino!

ČUDAK

»Naš fajmošter je res čudak,« pravi Jaka iz Butal. »Le poslušajte! Če je zunaj še tako lep dan, pa še tako sonce sveti, on v cerkvi sveče prižiga. Ko pri pogrebu ljudje najbolj jokajo, on takrat najrajši zapoje. Če imajo vsi farani pri maši suknje na sebi, tedaj naš fajmošter povrh suknje še srajco oblečejo. Pa povejte, če ni to res čuden mož!«

SE ENA ŠKOTSKA

— Koliko računate, če izderete zob? — je pre-vižno vprašal škot zobnega zdravnika.

— Pet šilingov!

— In če ga samo malo omajate?

SRAMEZLJIVEC

Starejša dama pride v prodajalno. Ko kupuje, vzame na piko mlajšega prodajalca, rekoč:

— Gospod, vi pa še ne prodajate dolgo?

— Po čem to sklepate, milostljiva?

— Ker vedno zardite v lice, ko poveste ceno!

DOGODEK V HOTELU

— Gospod direktor! Škandal! Stenico sem na-šel v postelji!

— Za vraga, to je pa prav tista, ki smo jo kakor nori iskali že ves mesec!

NJENO PISMO

— Vera mi je poslala pismo na šestnajstih straneh.

— Kaj pa toliko piše?

— Piše, da bi me zelo rada videala: ima mi mnogo povedati.

MATERINA LJUBEZEN

Bogatec je prišel domov in ravno naletel, ko je hotela žena na sprehod in je motrila svoje tri hčere.

Bogatec: »Ali boš vse tri vzela s seboj na spre-hod?«

Ona: »Ne, samo eno. Toda primerjam, katera se najbolj podá k moji novi obleki.«

RES NEUMNO

— Nečuvono, ali veš, da so mi sosedge včeraj vrgli kamen skozi šipo, ko sem se vadil doma na klavirju!

— Osi! Skozi ubito šipo jim bo klempanje tvojega klavirja še bolj zaprno!

RESITELJ

Prodajalec oblačilnih predmetov se je kopal na Savi. Naenkrat začuje klice na pomoč: nekdo se potaplja. Hitro priteče trgovec na kraj ne-seče. Nekdo kriči:

— Hitro rešilni pas!

— Katero številko, prosim? vzklikne trgovec.

KLEPETULJI

»No, o Zaplotnikov! Ančki res ne vem nič sla-bega povedati. Sicer pa lahko povprašam še pri sosedovih.«

POBOŽEN MOŽ

— Gospod sodnik, opozarjam vas, da je moj mož zelo pobožen mož.

— Po čem pa to sklepate, žena?

— Nikoli me še ni v nedeljo natepel!

IZPOLNJENA ZELJA

— Moj možiček pravi, da si je vedno želel lepo, pridno, marljivo in zvesto ženo.

— Kako je pa vedel, da si prav ti taka?

— Hm, jaz sem mu kar sama povedala!

TEPEC

— Ali veste, gospodična, da se mi je včeraj sanjalo o vas?

— Res? In kaj ste sanjali in kaj napravili? — nežno zardi gospodična.

— Nič! Vstal sem, zaprl okno, spet legel in potegnil odeje čez glavo!

VODA

V meščanski hiši ob času obeda. Juha je na mizi. Zunaj močno dežuje, zato pripomni mož:

— Voda in zopet voda, človek bi znorel!

— Prav ti je, pa daj več denarja za gospodinj-stvo, pa bo juha boljša! se razburi gospodinja.

Križanka št. 36

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. priprosta stanovanjska zgradba, planinsko zavetišče, 5. utripanje žile, 9. novice, sporočilo, 13. pravoslavni duhovnik, 18. vrsta vo-za, 20. popravek, posel, 22. razdeljen, razmejen, prostorno ločen, 25. primorski naziv za staro ma-ter, 27. del noge, 29. kvartaški izraz, 30. na, glej, ovo (srh.), 31. del kolesa, 33. potem, 35. vrtnine, 37. čistilno sredstvo, 39. latinski predlog, 40. del kroga, 41. okrajšano moško ime, 43. prometne nezgode, 46. predlog, 47. oblika pomožnega gla-gola, 48. oblika pomožnega glagola, 50. izguba na teži, kolikor se blaga izgubi pri tehtanju na drobno ali pa osuši, 51. reka v severnem Prek-murju, ki so do nje naseljeni Slovenci, 53. javni uradnik pri starih Rimljanih, 55. rase po dežju, 57. nikalnica, 59. žensko ime, 62. reka na alban-sko srbski meji, 64. otrok, 66. mesto v Južni Srbiji, 69. otok na Jadranskem morju, 70. v mesu, 72. starogrški junak, 74. škafica, neka količina, 76. mesece v Slavoniji, 78. osebni zaimek, 79. čutni organ, 81. drag kamen, 83. edino, brez druž-be, 85. svetopisemska oseba (z je enak s), 87. mesna jed, žival, 88. menično poročstvo, 90. tekočina, 92. žito, 94. kazalni zaimek, 95. turški fev-dalec, 96. dva različna samoglasnika, 98. ignoran-ca, 102. zafavišče, 104. raclonirano živilo, 106. veznik, 107. skrajni del celne, 108. veznik, 110. žensko ime, 112. del noge, 114. gospodinja po-treščina, 116. igralna karta, 117. umetno lonč-arstvo, 118. odgovor na vprašanje zakaj, 119. listnato drevo.

Navpično: 2. predlog, 3. rang, vrsta, stopnja, 4. svetopisemska oseba, 6. del telesa, 7. mičen, čeden, 8. mu je popolnoma odpovedal eden izmed čutnih organov, 10. pripovedna pesem, 11. jeza, bes, 12. kazalni zaimek, 13. prometna naprava, 14. egiptčansko božanstvo, 15. del voza, 16. sorod-nica, 17. elektroda, 19. turška pokrajina, 21. majhna celina, 23. surov, neprijazen, 24. promet-no sredstvo, 26. najmanjši snovni delček, 28. riže-vo žganje, 32. stanovanjski prostori, 34. reka v Sibiriji, tudi električna merska enota (fon), 36. planota v Aziji, 37. oblika pomožnega glagola, 38. pripadnik izumrlega sarmatskega plemena, 42. del kroga, 44. moško ime, 45. cigareta, 47. župniškov dohodek, 49. obrok hrane, 52. svetopi-semska oseba, 54. kratka za gospodarsko družbo, 56. gora v severni Grčiji, 58. ljubi, dragi, 60. sve-topisemska oseba, 61. kemična prvina, 63. drago-ceni les, 65. svetopisemska oseba, 67. kazalni za-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	18			19		20		21		22		23				
24		25			26		27		28			29		30		
31	32		33			34		35		36		37		38		39
40				41			42		43		44				45	
46			47				48	49		50				51		52
	53	54				55		56		57		58		59		60
61		62			63		64		65		66	67		68		69
70	71		72			73		74		75		76		77		78
79		80		81			82		83		84		85		86	
87					88			89		90		91		92		93
	94			95			96	97		98		99				100
101		102	103			104			105		106				107	
108	109		110			111		112		113		114		115		116
117								118				119				

imek, 68. odkazati prostor, rastlino spraviti v zemljo, 71. pripadnik izumrlega mongolskega ple-mena, 73. pritok Donave, 75. egiptčansko božan-stvo, 77. svetopisemska oseba, 80. del stavbe, 82. kazalni zaimek, 84. rajski vrt, 86. oziralni zaimek, 89. moško ime, 91. opozorilo, obvestilo, 93. tuje žensko ime, 95. pokrajina v Zadnji Indiji, 97. nalog, povelje, 99. vrsta alkohola, 100. pri-tok Donave, 101. domača žival, 103. gora na Kre-ti, 105. predplačilo, 109. nikalnica, 111. okrajšan podredni veznik, 113. dva enaka soglasnika, 115. glasbena kratka.

RESITEV KRIŽANKE ŠT. 35

Vodoravno: 1. proja, 5. pedelj, 10. bloke, 15. Rače, 16. bilet, 17. koral, 19. mah, 21. asi, 22. si-rar, 23. roman, 24. Miro, 25. št., 26. Dover, 27. zanič, 28. Karol, 29. zunaj, 30. doboš, 31. koran, 32. članek, 34. kopam, 35. pagat, 37. opat, 38.

napet, 39. Piro, 40. po, 41. opoj, 42. semit, 43. lučaj, 44. vod, 45. dur, 46. Veles, 47. kadet, 48. Reno, 49. ed, 50. reven, 51. voz, 52. baze, 53. po-tep, 54. mizar, 55. jokavo, 57. dober, 58. miner, 59. vaje, 60. korar, 61. nemil, 62. pesek, 63. ne, 64. omot, 65. Jakec, 66. pereč, 67. lik, 68. sak, 69. veda, 70. akuten, 71. mati.

Navpično: 1. prašič, 2. rast, 3. oči, 4. je, 5. Pi-rej, 6. erar, 7. der, 8. et, 9. ikonom, 10. Brač, 11. lan, 12. ol, 13. emirat, 14. ohol, 16. bivak, 18. Omiš, 20. Aron, 22. sonet, 23. rabat, 24. Marat, 26. Dunaj, 27. zopet, 28. Kogoj, 29. zapor, 30. do-plis, 31. karat, 33. Lopud, 34. kamen, 35. pičel, 36. sodo, 38. nelep, 39. puder, 40. ponev, 41. oder, 42. sever, 43. Lazar, 44. vezan, 46. veter, 47. ko-zel, 48. Rakek, 50. robat, 51. Vinica, 52. boječ, 53. porok, 54. Mime, 55. jasen, 56. orehi, 57. do-ma, 58. Meka, 59. vere, 60. kos, 61. nad, 62. pett, 63. nit, 65. je, 66. pu, 67. la.